

Third campaign to acquire SCPT at the Gstation locations of the Seismic Monitoring Network (operated by KNMI)

FUGRO

Datum August 2020

Editors Jan van Elk & Dirk Doornhof

General Introduction

In May 2019, Seismic Cone Penetration Tests (SCPT) surveys were acquired near 14 G-stations of the KNMI Seismic Monitoring Network. These were acquired by FUGRO and commissioned by Kennisprogramma Effecten Mijnbouw (KEM). The details of this campaign and the results can be found at the NLOG.nl website (https://www.nlog.nl/scpt-data). KEM is a knowledge programme initiated by the Dutch Minister of Economic Affairs, aiming to enhance the understanding of hazard and risk resulting from mining activities in The Netherlands.

As part of the NAM-led research programme, additional 40 SCPT were acquired near the remaining G-stations in September and October 2019. The report (Fig 7) contained the results of this second campaign and of the initial campaign in an appendix. The numerical seismic results of these two campaigns were provided in a separate directory file in GEF-S format, similar to the GEF-format used for CPT-results in the Netherlands. In the header of the file a description of the information included in the file is provided.

A detailed description of the shallow sub-surface of the Groningen area was prepared by Deltares (Ref. 1 to 5). These reports also contain a detailed inventorisation of CPT and SCPT data already available. The SCPT acquired in this campaign will be used in the further development of the Ground Motion Prediction Model (V6) (Ref. 6).

This left a small number of G-stations (some 15) without a SCPT survey. These were primarily G-station sites for which it had proven to be difficult to obtain a survey or G-stations near the perimeter of the field. During the development of the new Ground Motion Prediction Model (V7) the scientific value of the SCPT became more apparent and it was decided to make an additional attempt at the more difficult sites and obtain a survey for the peripheral G-station sites. This report describes the SCPT acquired in this third campaign.

References

- Geological schematisation of the shallow subsurface of Groningen. For site response to earthquakes
 for the Groningen gas field. part 1, Pauline Kruiver, Ger de Lange, Ane Wiersma, Piet Meijers,
 Mandy Korff, Jan Peeters, Jan Stafleu, Ronald Harting, Roula Dambrink, Freek Busschers and Jan
 Gunnink, Deltares and NAM, June 2015.
- Geological schematisation of the shallow subsurface of Groningen. For site response to earthquakes
 for the Groningen gas field. part 2, Pauline Kruiver, Ger de Lange, Ane Wiersma, Piet Meijers,
 Mandy Korff, Jan Peeters, Jan Stafleu, Ronald Harting, Roula Dambrink, Freek Busschers and Jan
 Gunnink, Deltares and NAM, June 2015.
- 3. Geological schematisation of the shallow subsurface of Groningen. For site response to earthquakes for the Groningen gas field. part 3, Pauline Kruiver, Ger de Lange, Ane Wiersma, Piet Meijers, Mandy Korff, Jan Peeters, Jan Stafleu, Ronald Harting, Roula Dambrink, Freek Busschers and Jan Gunnink, Deltares and NAM, June 2015.
- 4. Modifications of the Geological model for Site response at the Groningen Field, P. Kruiver, Deltares, June 2016.
- Background document NAM database of subsurface information Version date of database 29
 March 2018, Pauline Kruiver, Fred Kloosterman, Ger de Lange, Pieter Doornenbal, Deltares, Mar
 2018.
- 6. V6 Ground-Motion Model (GMM) for Induced Seismicity in the Groningen Field With Assurance Letter, Julian J Bommer, Benjamin Edwards, Pauline P Kruiver, Adrian Rodriguez-Marek, Peter J Stafford, Bernard Dost, Michail Ntinalexis, Elmer Ruigrok and Jesper Spetzler, December 2019
- 7. Campaign to acquire SCPT at the G-station locations of the Seismic Monitoring Network (operated by KNMI), FUGRO, October 2019

Title	Third campaign to acquire SCPT at the location of the G-	Date	August 2020			
	stations of the Seismic Monitoring Network (operated by KNMI)	Initiator	NAM			
Autor(s)	Fugro	Editors	Jan van Elk			
			Dirk Doornhof			
Organisation	Fugro	Organisation	NAM			
Place in the Study	Study Theme: Shallow geology of Groningen area and Ground	Motion Prediction				
and Data	Comment:					
Acquisition Plan	In May 2019, Seismic Cone Penetration Tests (SCPT) s	urveys were acqu	uired near 14 G-			
	stations of the KNMI Seismic Monitoring Network. The	ese were acquired	d by FUGRO and			
	commissioned by Kennisprogramma Effecten Mijnbo	ouw (KEM). The	details of this			
	campaign and the results can be found	at the NLO	OG.nl website			
	(https://www.nlog.nl/scpt-data or https://www.nlog	g.nl/en/scpt-data). KEM is a			
	knowledge programme initiated by the Dutch Ministe	er of Economic A	ffairs, aiming to			
	enhance the understanding of hazard and risk result	ing from mining	activities in The			
	Netherlands.					
	As part of the NAM-led research programme, additiona		•			
	remaining G-stations in September and October 2019. The report contained the results					
	of this second campaign and of the initial campaign in an appendix. The numerical					
	seismic results of these two campaigns were provided in a separate directory file in GEF-					
	S format, similar to the GEF-format used for CPT-results in the Netherlands. In the header					
	of the file a description of the information included in the file is provided. A detailed description of the shallow sub-surface of the Groningen area was prepared by Deltares. These reports also contain a detailed inventorisation of CPT and SCPT data					
	already available. The SCPT acquired in this campa	•	l in the further			
	development of the Ground Motion Prediction Model (V6).					
	This left a small number of G-stations (some 15) without a SCPT survey. These were					
	primarily G-station sites for which it had proven to be difficult to obtain a survey or G-					
	stations near the perimeter of the field. During the o	•				
	Motion Prediction Model (V7) the scientific value of the		• •			
	it was decided to make an additional attempt at the					
	survey for the peripheral G-station sites. This report describes the SCPT acquired in this					
	third campaign.					

Rapportage geotechnisch onderzoek | Loppersum

1320-171323 | 14-07-2020

Definitief

Nederlandse Aardolie Maatschappij B.V.

Documentatiebeheer

Documentgegevens

Projectnaam	Seismic CPT's KNMI G-stations Groningen		
Documentnaam	Rapportage geotechnisch onderzoek		
Fugro-projectnr.	1320-171323		
Fugro-documentnr.	1320-171323-21-R01		
Versienummer	1.0		
Versiestatus	Definitief		
Fugro entiteit	Fugro NL Land B.V.		
Adres Fugro-kantoor	Pop Dijkemaweg 72a, 9731 BG, Groningen		
Telefoonnummer	+31 50 541 2432		

Klantgegevens

Klant	Nederlandse Aardolie Maatschappij B.V.		
Klant adres	Postbus 28000, 9400 HH, ASSEN		
Contact klant	J. van Elk		

Versiebeheer

Versie	Datum	Status	Omschrijving	Opgesteld door	Gecontroleerd door	Goedgekeurd door
1.0	14-07-2020	Definitief	Initiële versie	UGU	JNI	RBA

Projectteam

Initialen	Naam	Rol	
RBA	Ing. R. Barth	Project Manager	

Inhoudsopgave

- 1. Rapportageoverzicht
- 2. Situatietekening(en)
- 3. Onderzoeksdata
- 4. Toelichting geotechnisch onderzoek
- 5. Continu elektrisch sonderen
- 6. Legenda terreinproeven

Rapportageoverzicht

Projectomschrijving: Seismic CPT's KNMI G-stations Groningen

Projectnummer: 1320-171323

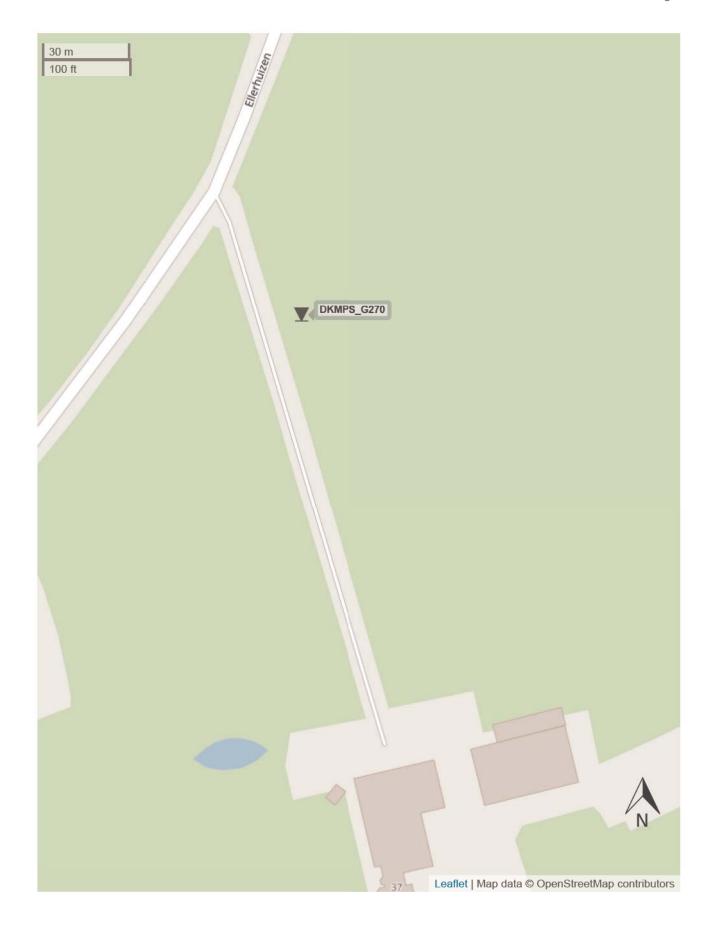
Naam	RD Coördinaten [m]		Hoogte [m t.o.v. NAP]	Grondwaterstand [m t.o.v. NAP]	Opmerkingen
	Х	Y			
DKMPS_G170	238147.8	595177.5	0.09		Gestaakt, max. totaaldruk
DKMPS_G270	237778.2	589217.7	-1.19		
DKMPS_G330	240691.0	585599.0	-1.39		Gestaakt, max. totaaldruk
DKMPS_G370	264955.0	588743.5	-0.52		
DKMPS_G380	232549.8	579990.0	-1.21		Gestaakt, max. totaaldruk
DKMPS_G480	264703.1	580175.0	0.54		Gestaakt, max. totaaldruk
DKMPS_G640	265249.5	582835.9	0.12		
DKMPS_G650	259841.0	576991.0	0.26		Gestaakt, max. totaaldruk
DKMPS_G660	235107.5	577630.4	1.82		
DKMPS_G700	231725.9	584201.8	0.55		Gestaakt, max. totaaldruk
DKMPS_G750	228379.6	591803.1	0.56		Gestaakt, max. totaaldruk
DKMPS_G780	228377.8	598158.8	2.05		

Opdr.: 1320-171323

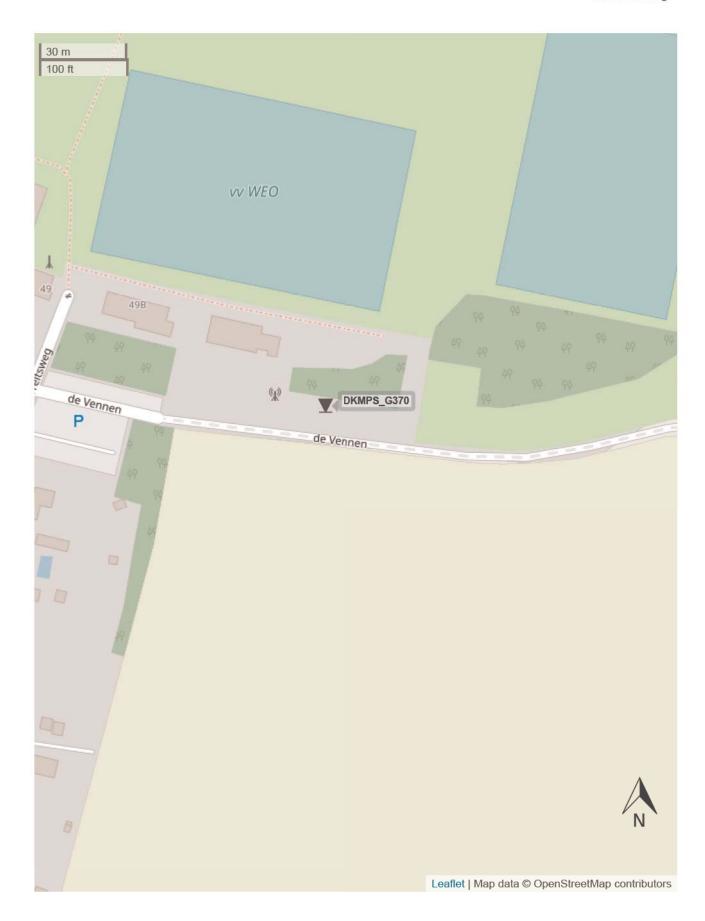
Opdr.: 1320-171323

Opdr.: 1320-171323

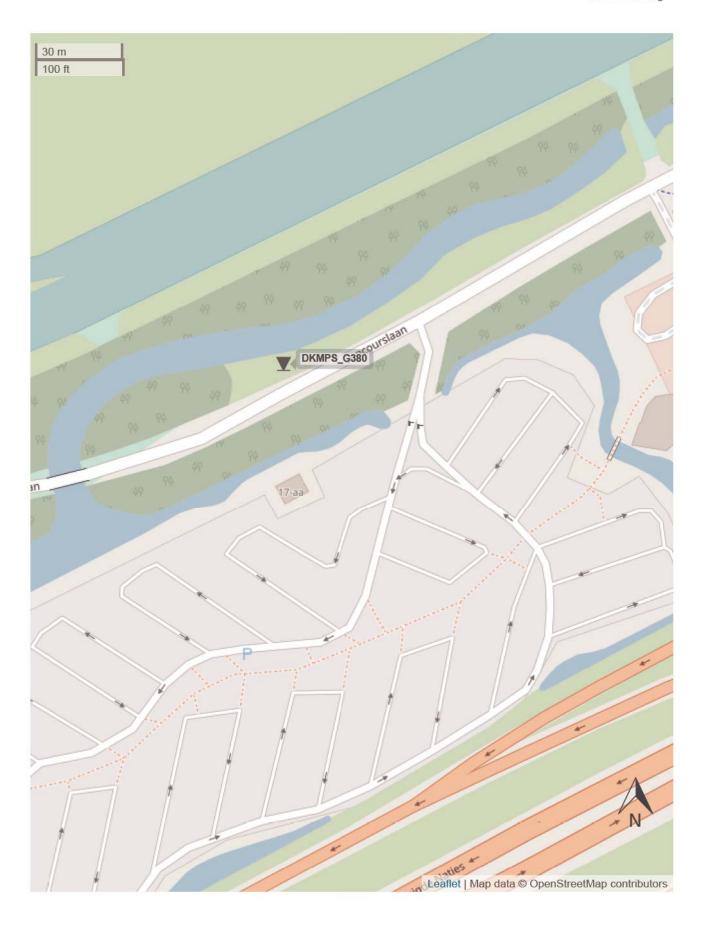

Situatie Opdr.: 1320-171323

Seismic CPT's KNMI G-stations Groningen Bijl.: 4

Opdr.: 1320-171323

Opdr.: 1320-171323

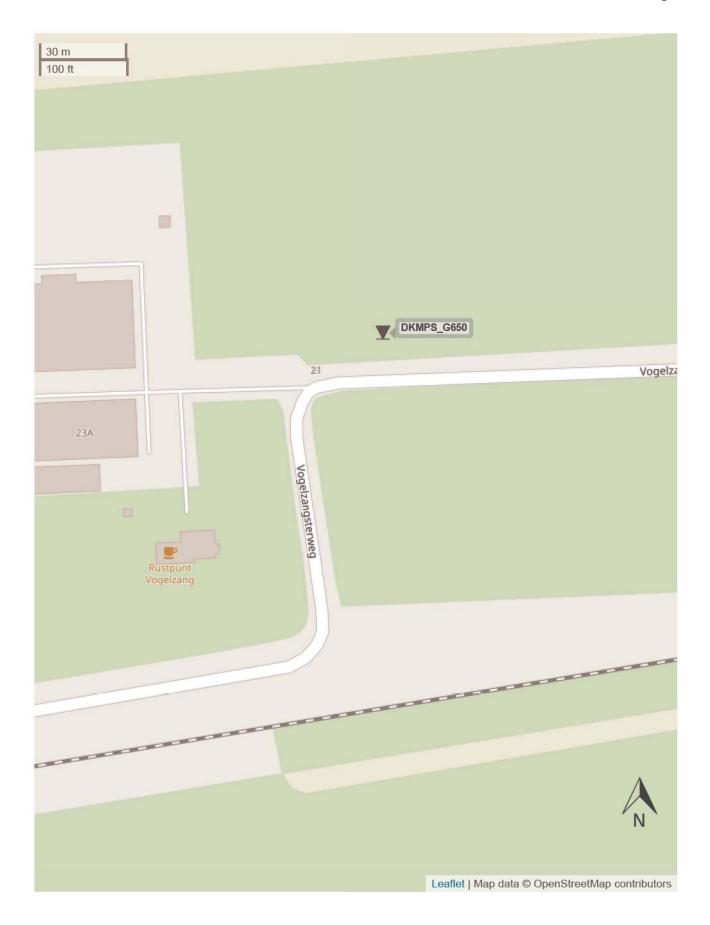

Situatie

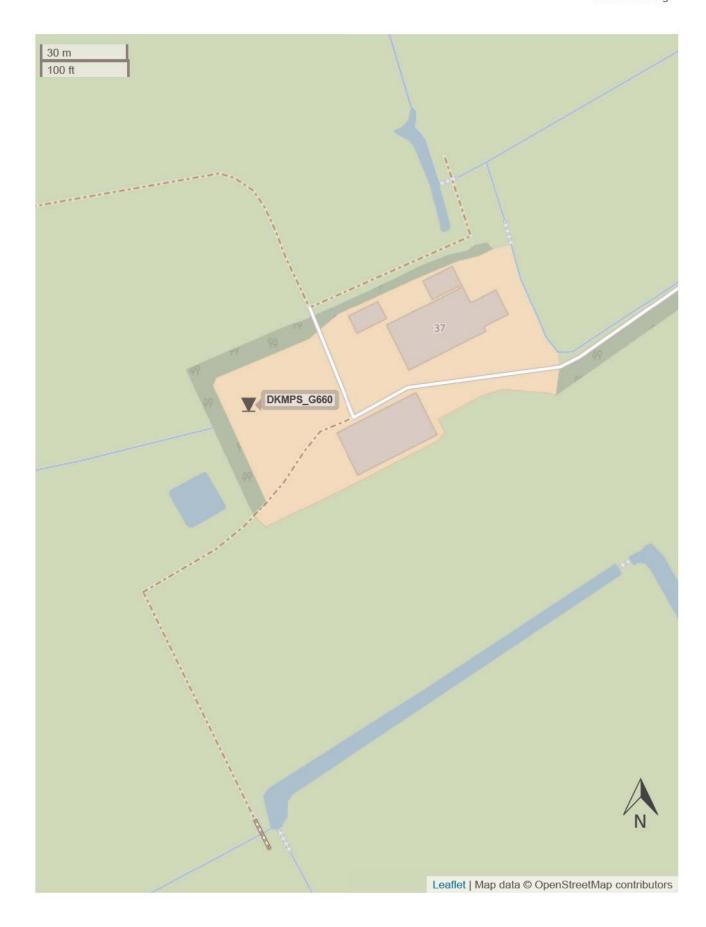
Seismic CPT's KNMI G-stations Groningen

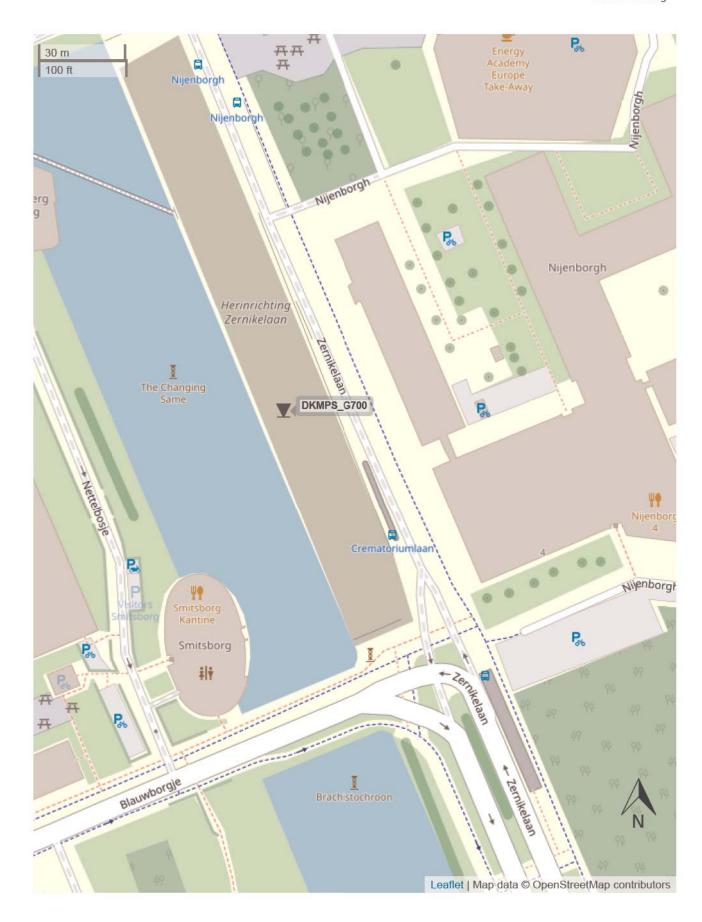
Opdr.: 1320-171323

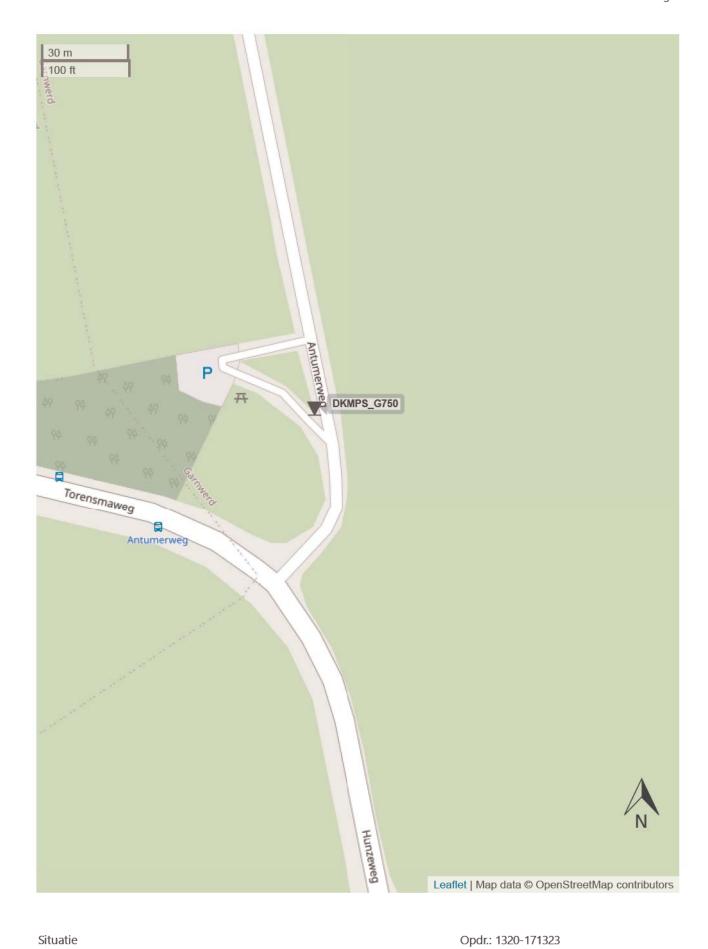
Opdr.: 1320-171323

Opdr.: 1320-171323

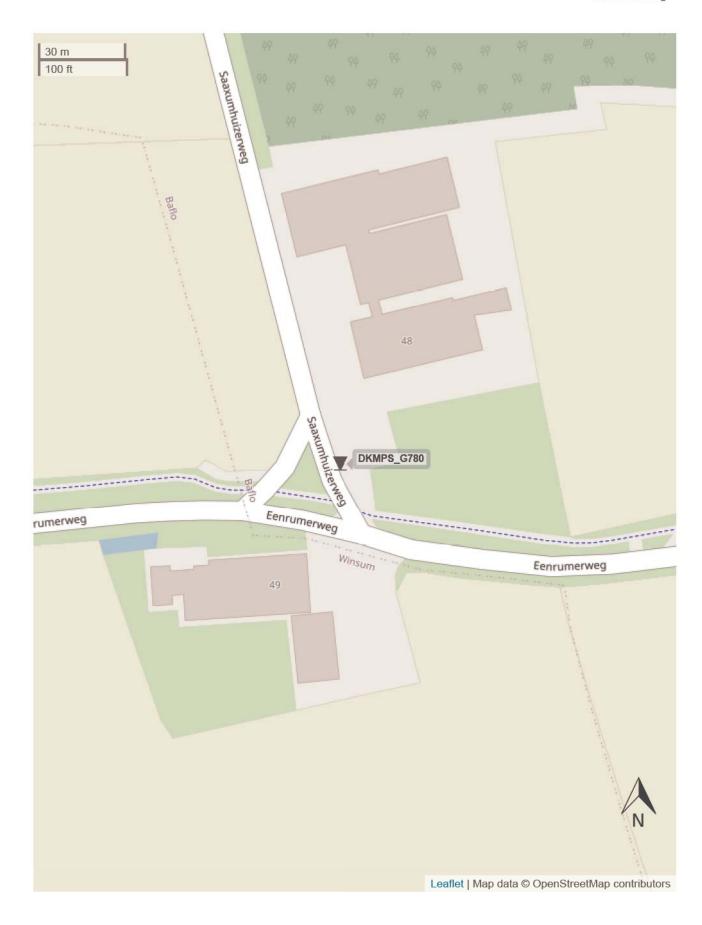

Situatie

Seismic CPT's KNMI G-stations Groningen

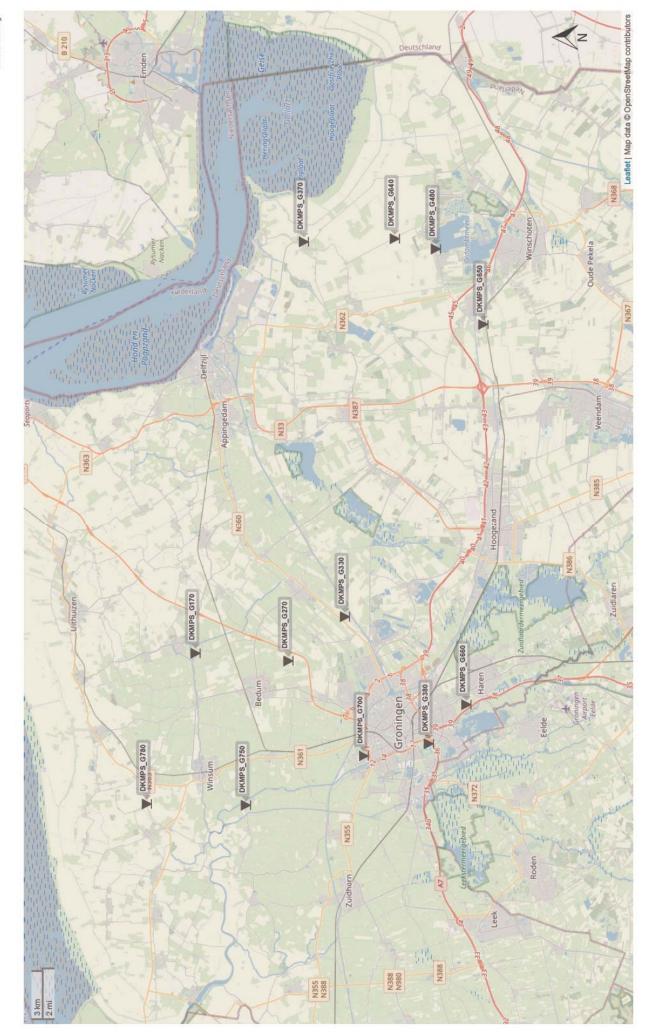

Opdr.: 1320-171323

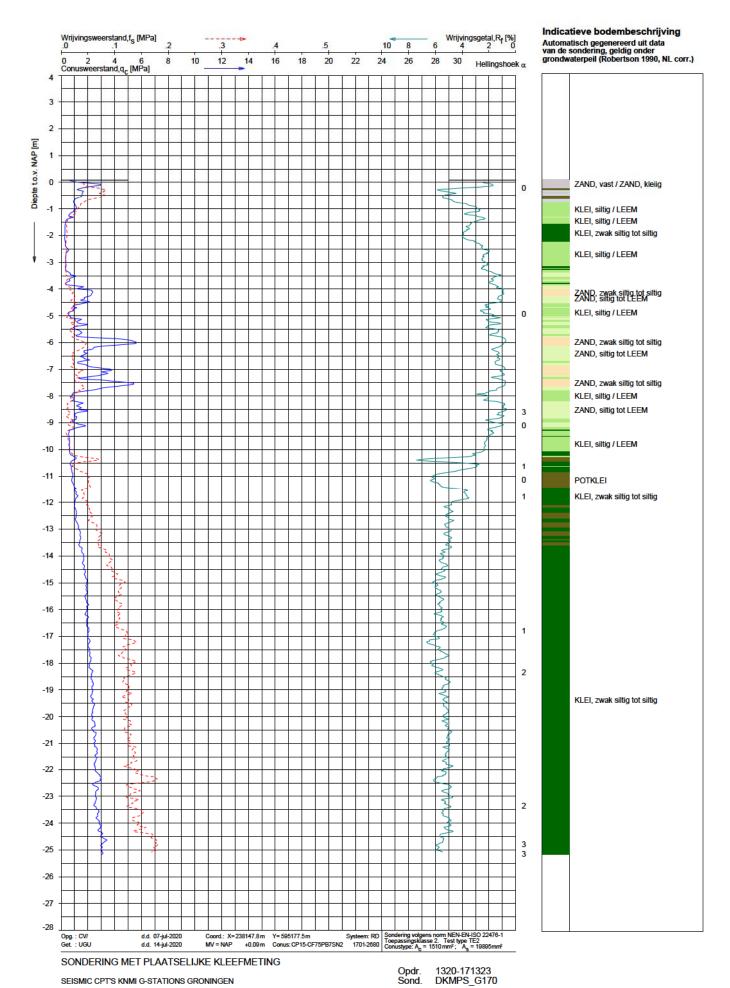

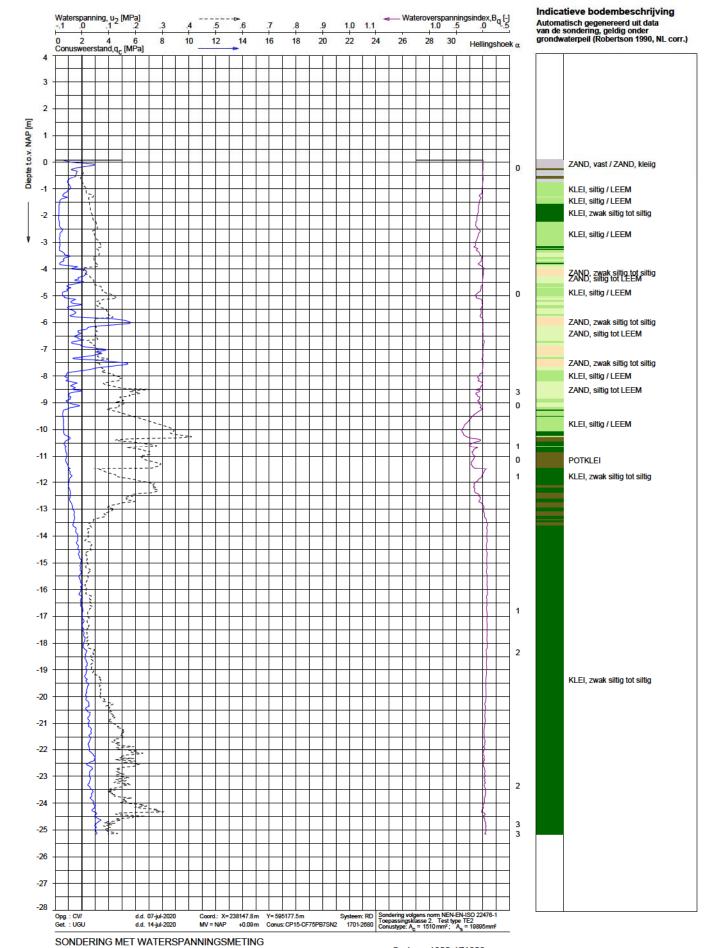

Situatie

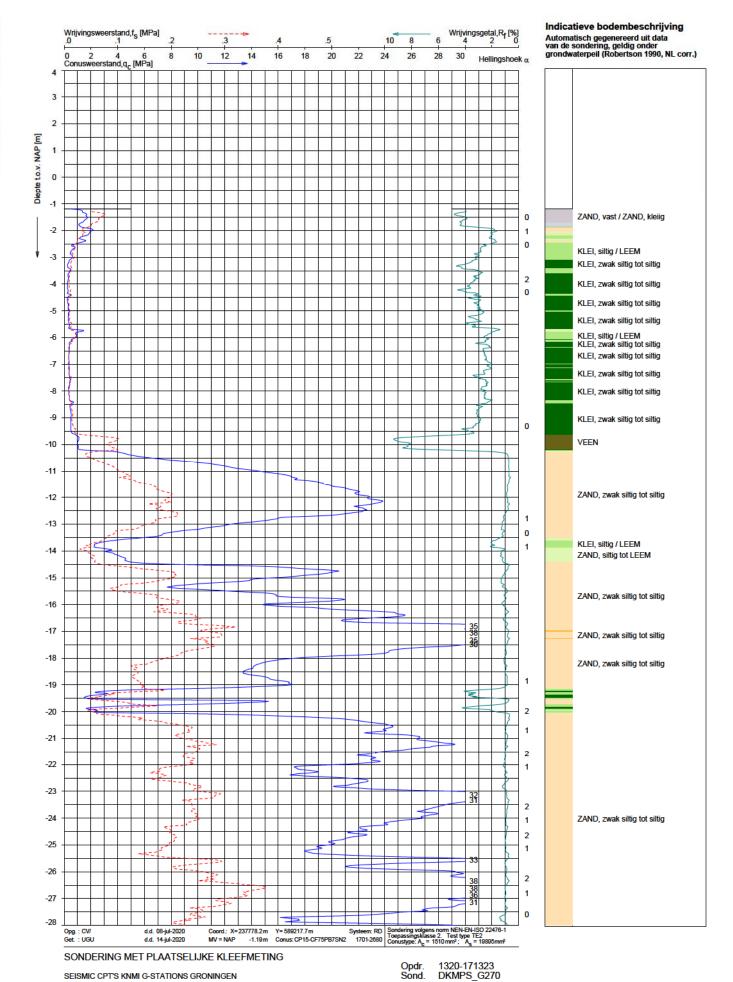
Opdr.: 1320-171323 Bijl.: 13

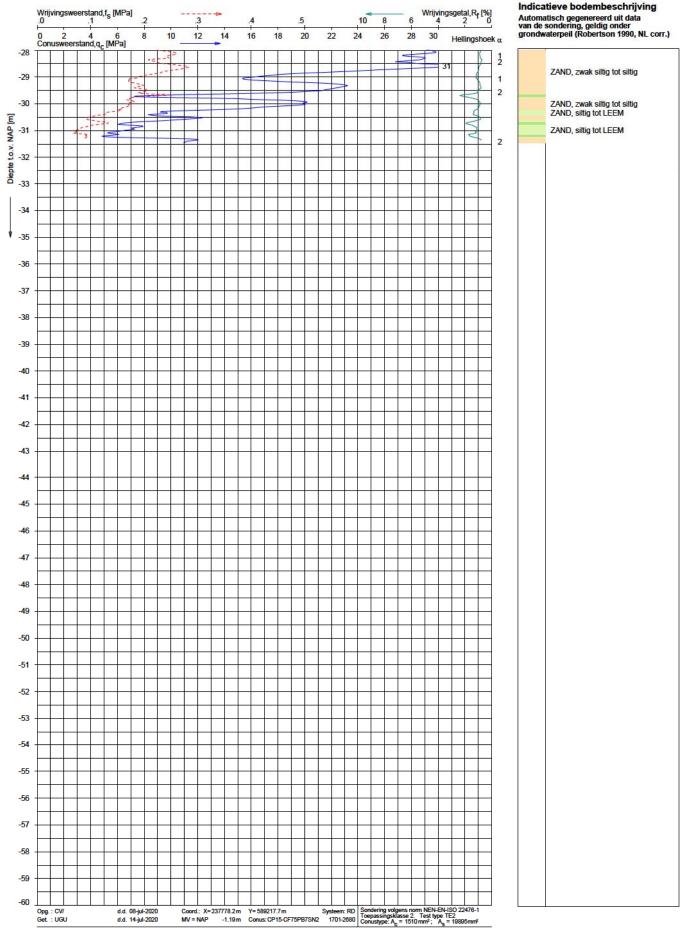

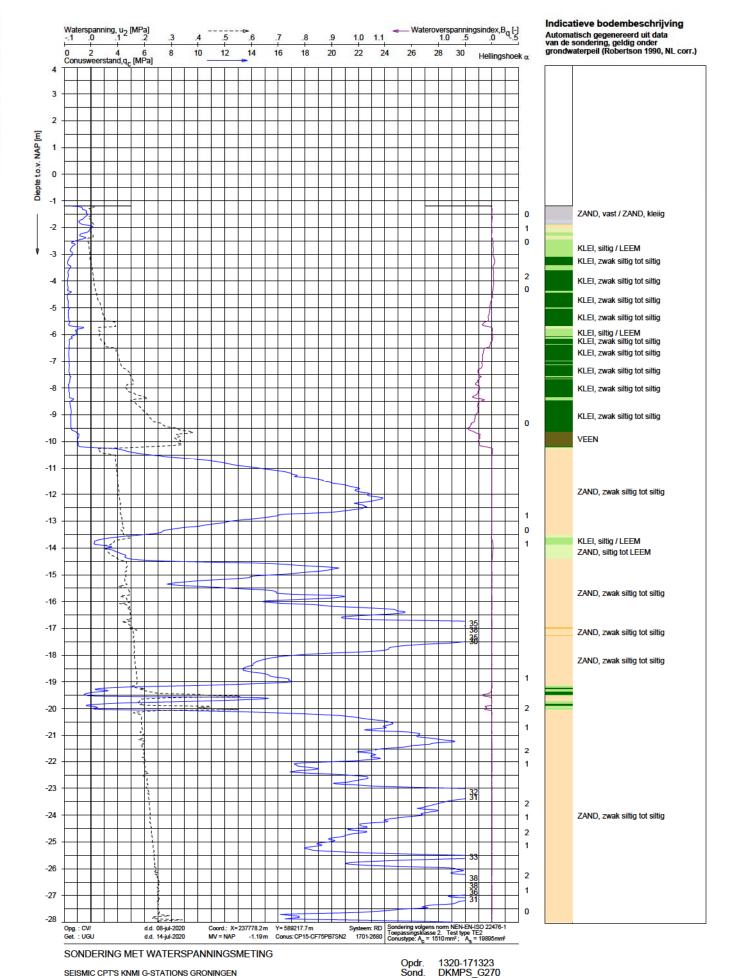

SONDERING MET PLAATSELIJKE KLEEFMETING

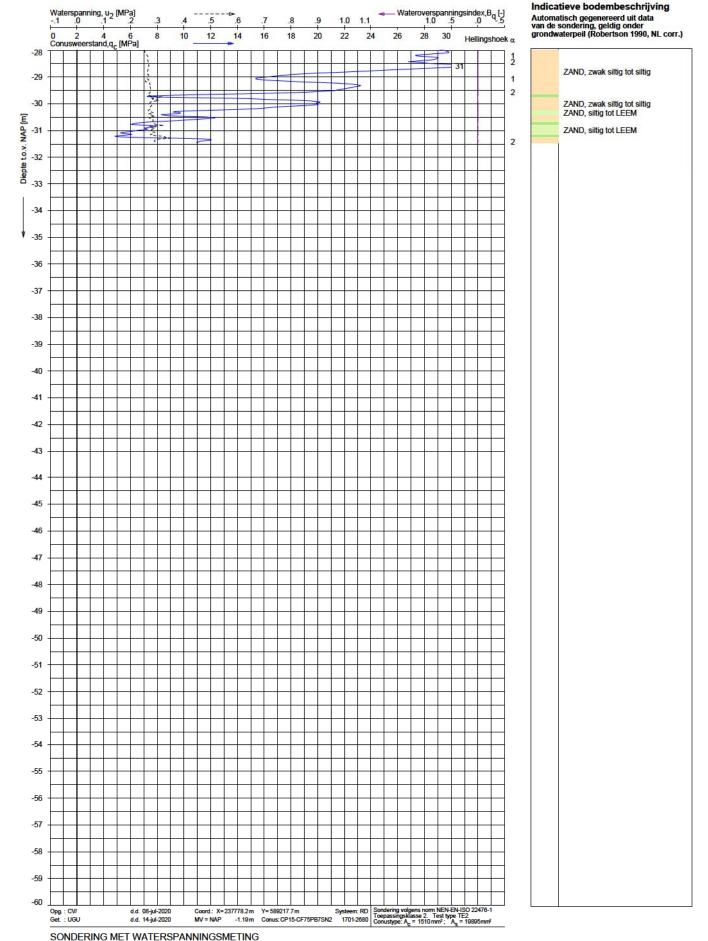
SEISMIC CPT'S KNMI G-STATIONS GRONINGEN

Opdr. 1320-171323 Sond. DKMPS_G270

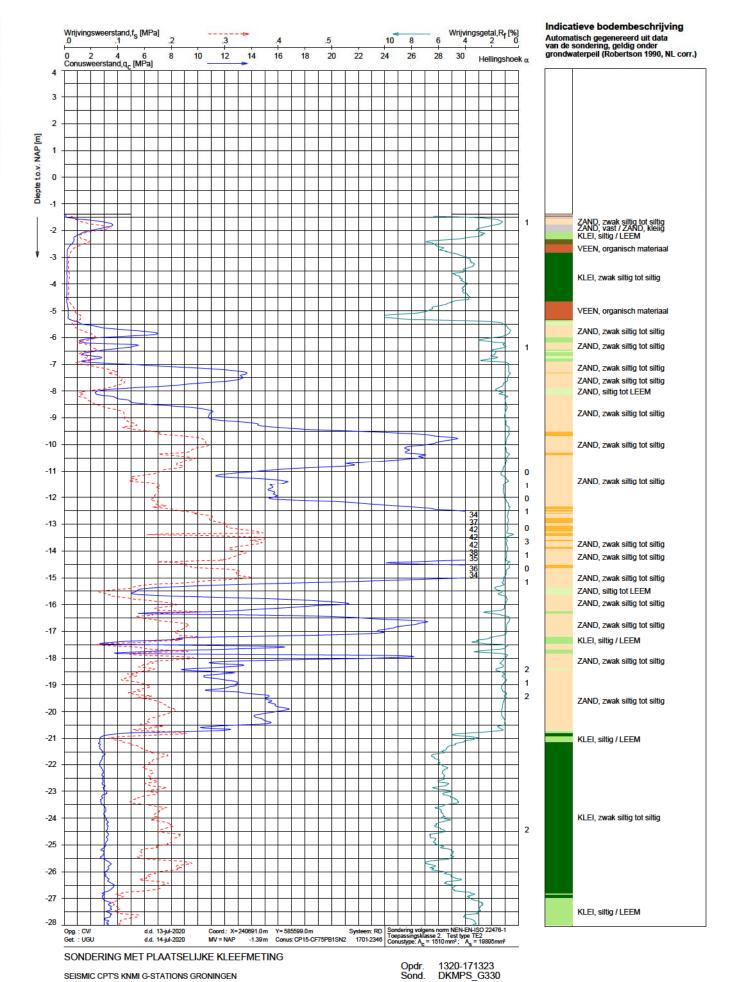

SEISMIC CPT'S KNMI G-STATIONS GRONINGEN

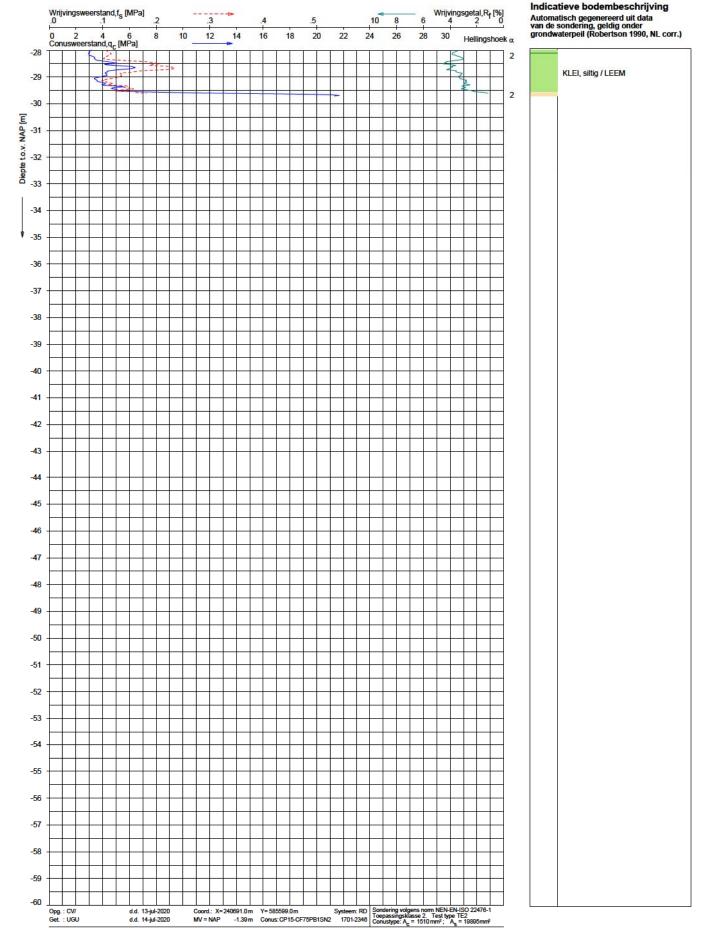
Opdr. 1320-171323 Sond. DKMPS_G270

SEISMIC CPT'S KNMI G-STATIONS GRONINGEN

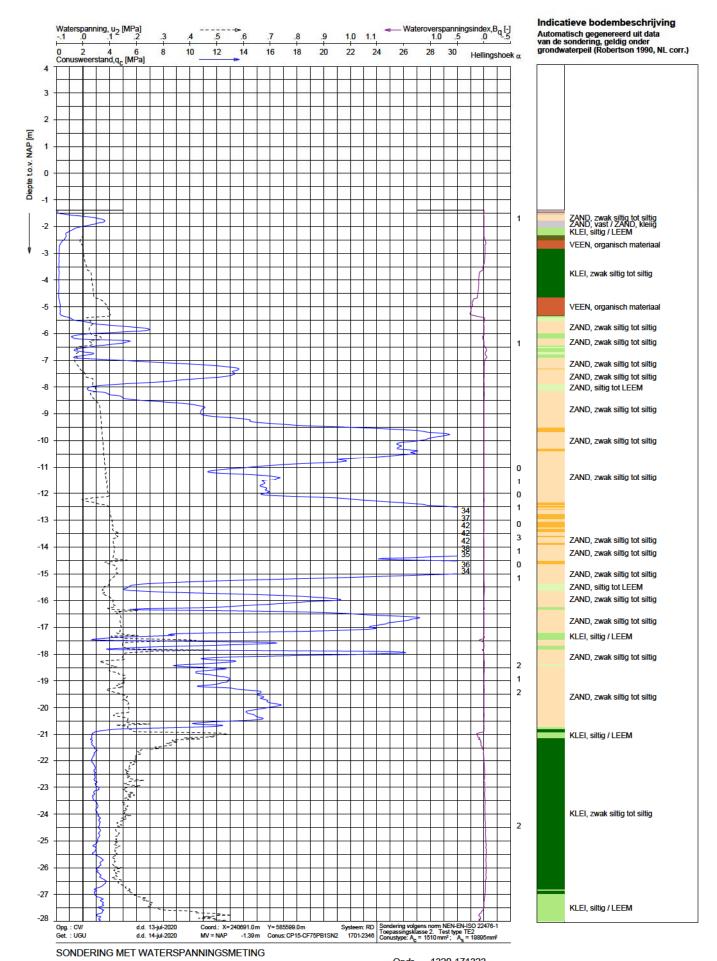

SONDERING MET PLAATSELIJKE KLEEFMETING

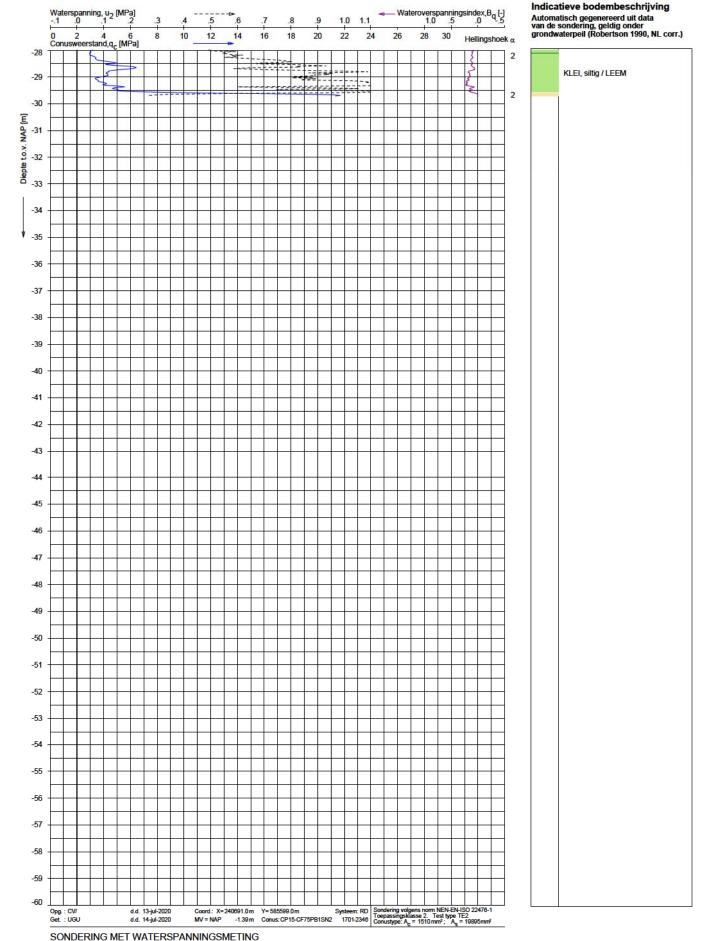
SEISMIC CPT'S KNMI G-STATIONS GRONINGEN

Opdr. 1320-171323 Sond. DKMPS_G330

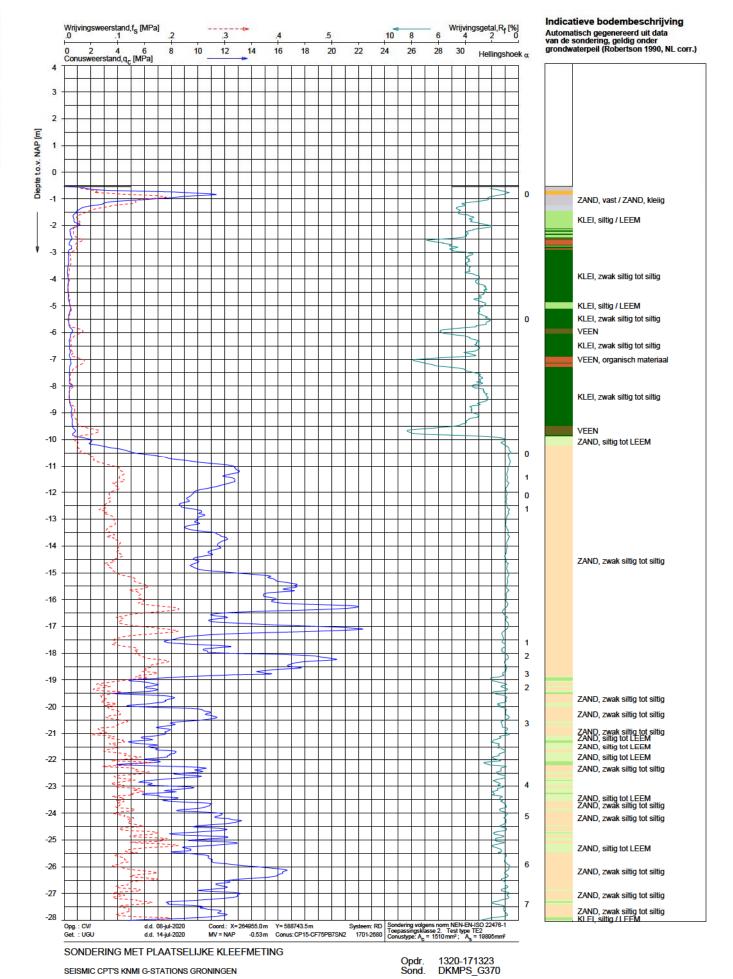

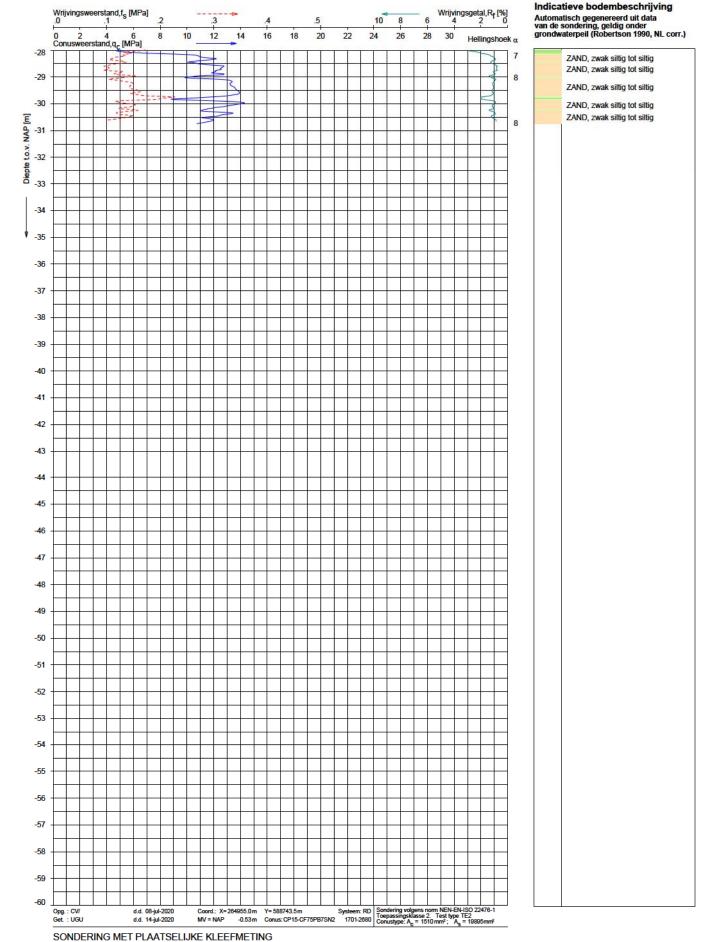

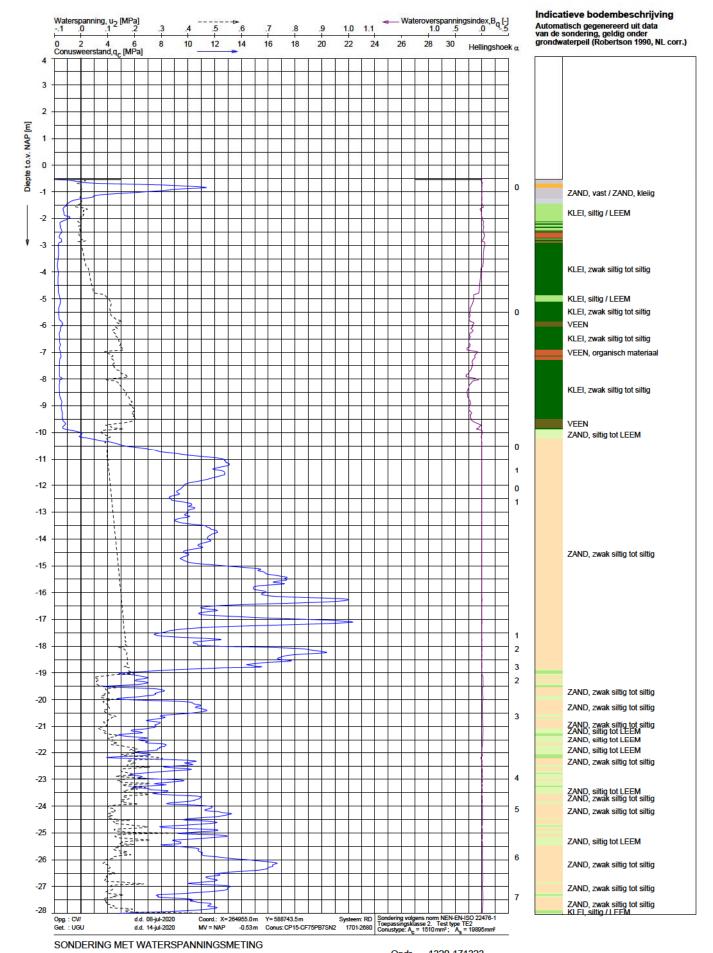

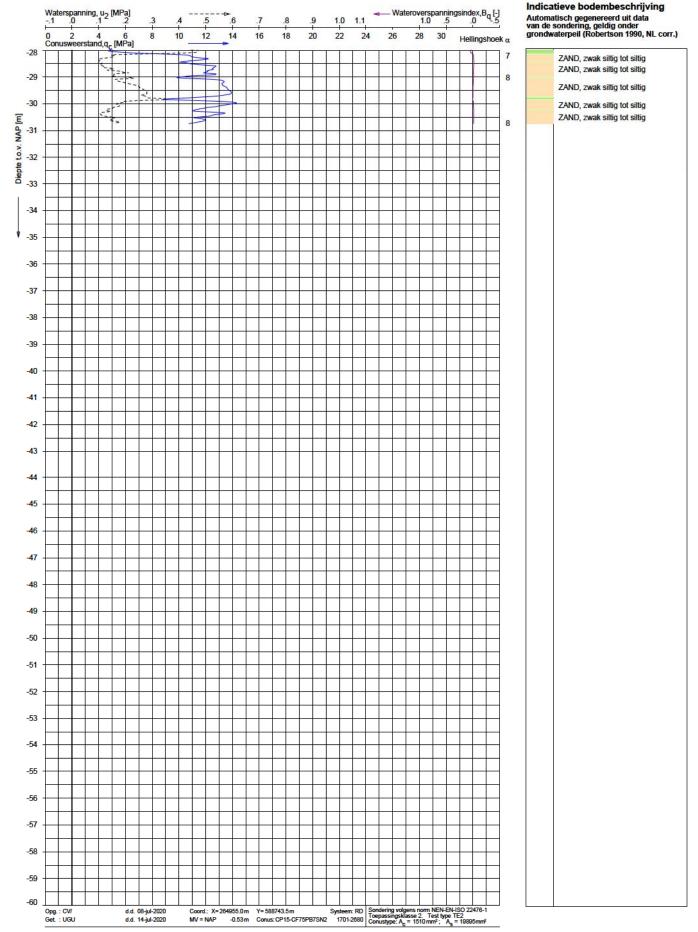

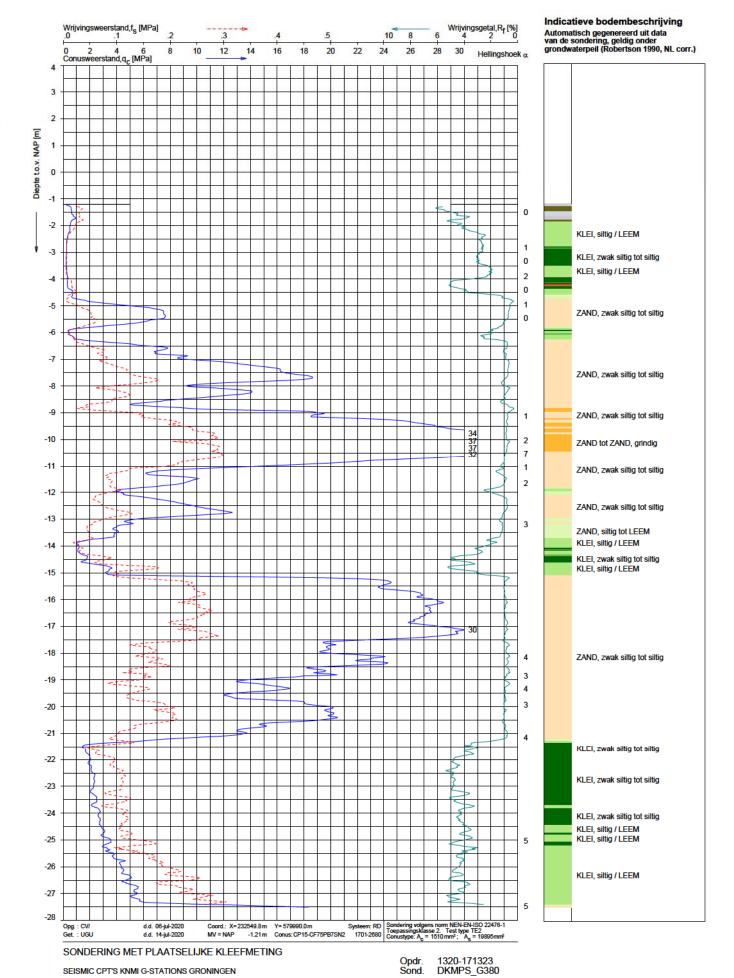

SONDERING MET WATERSPANNINGSMETING

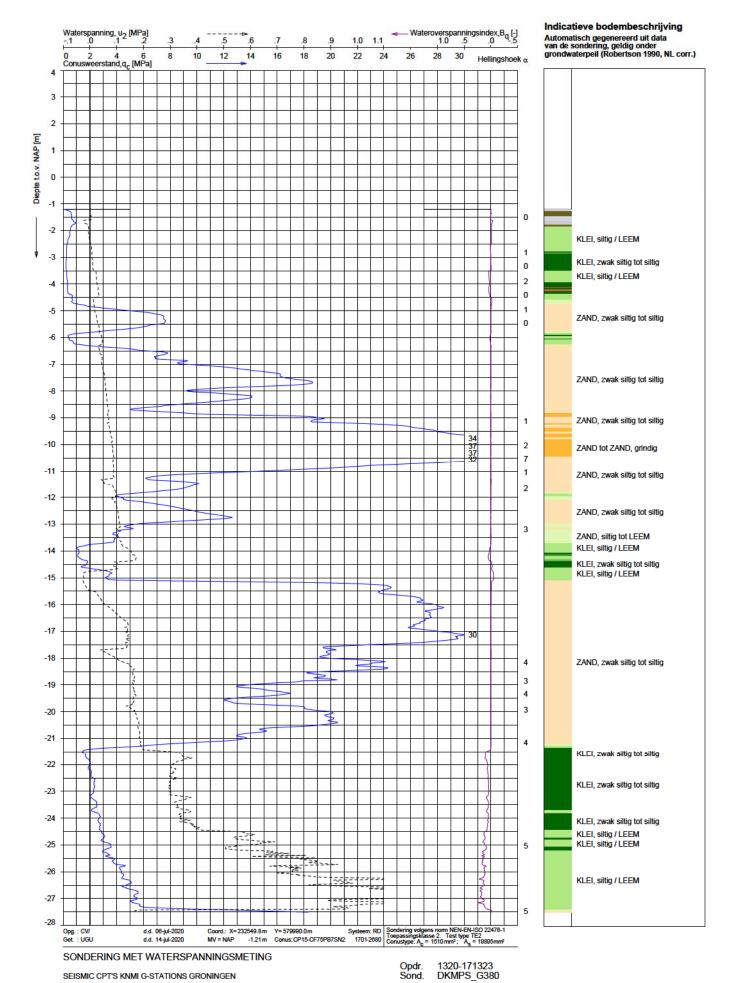
SEISMIC CPT'S KNMI G-STATIONS GRONINGEN

Opdr. 1320-171323 Sond. DKMPS_G370

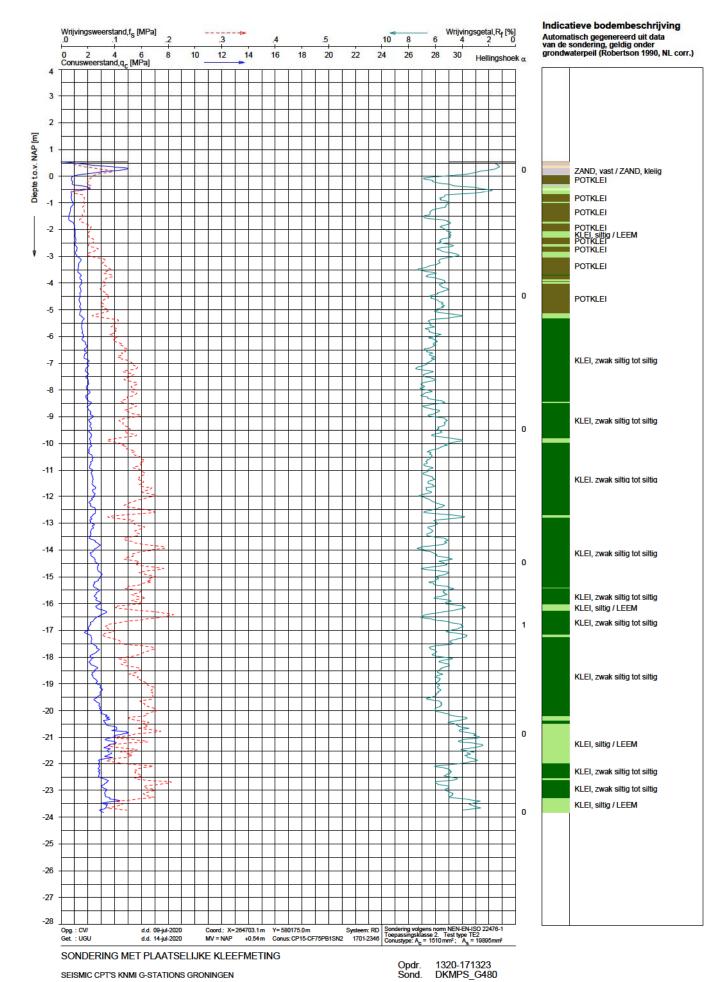

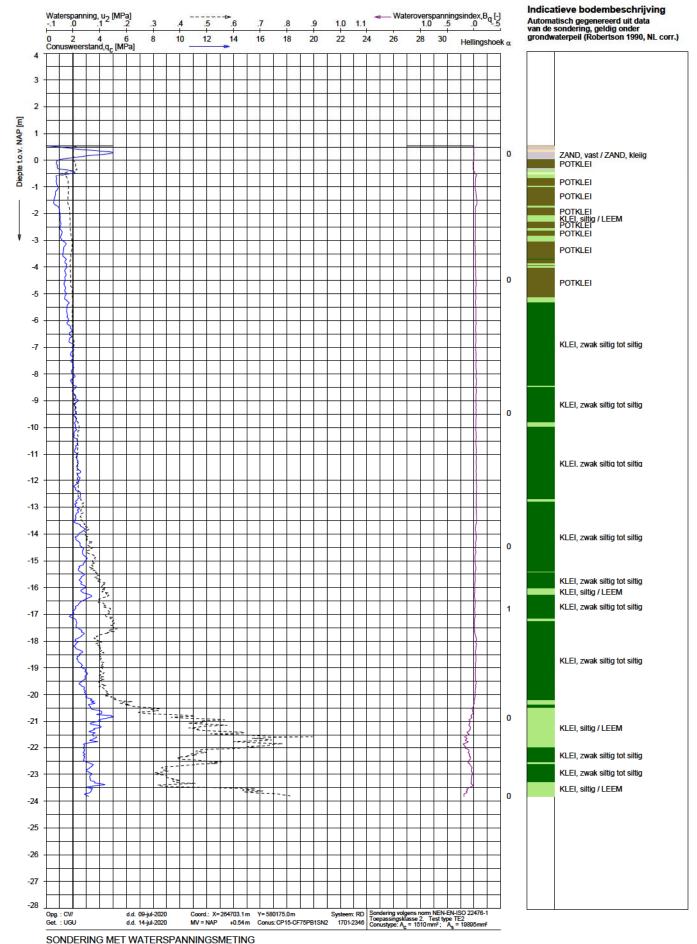

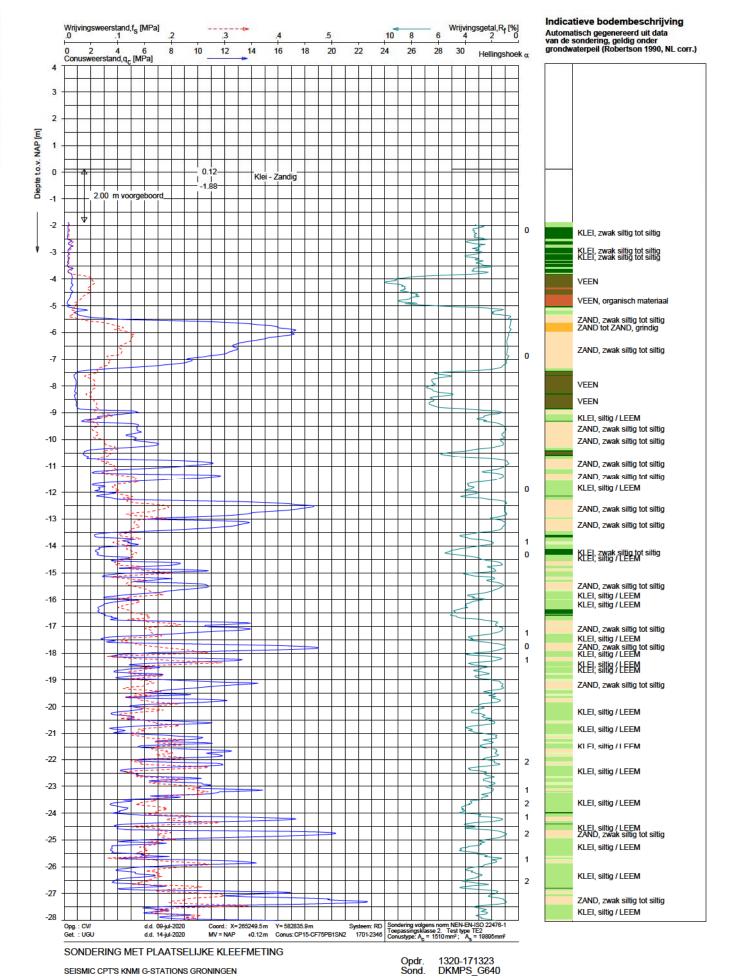

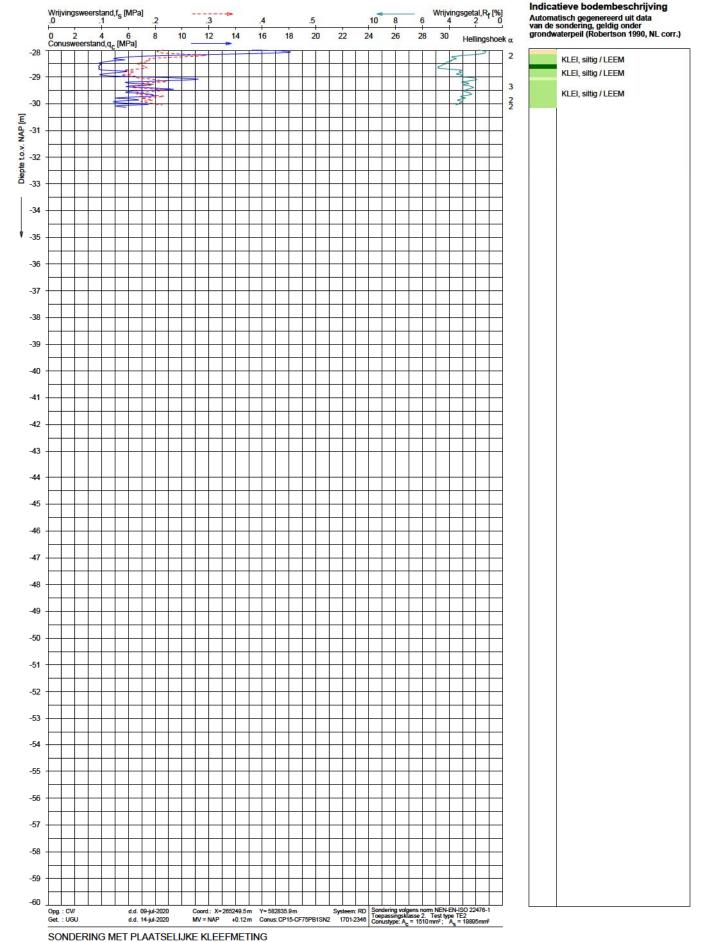

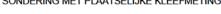

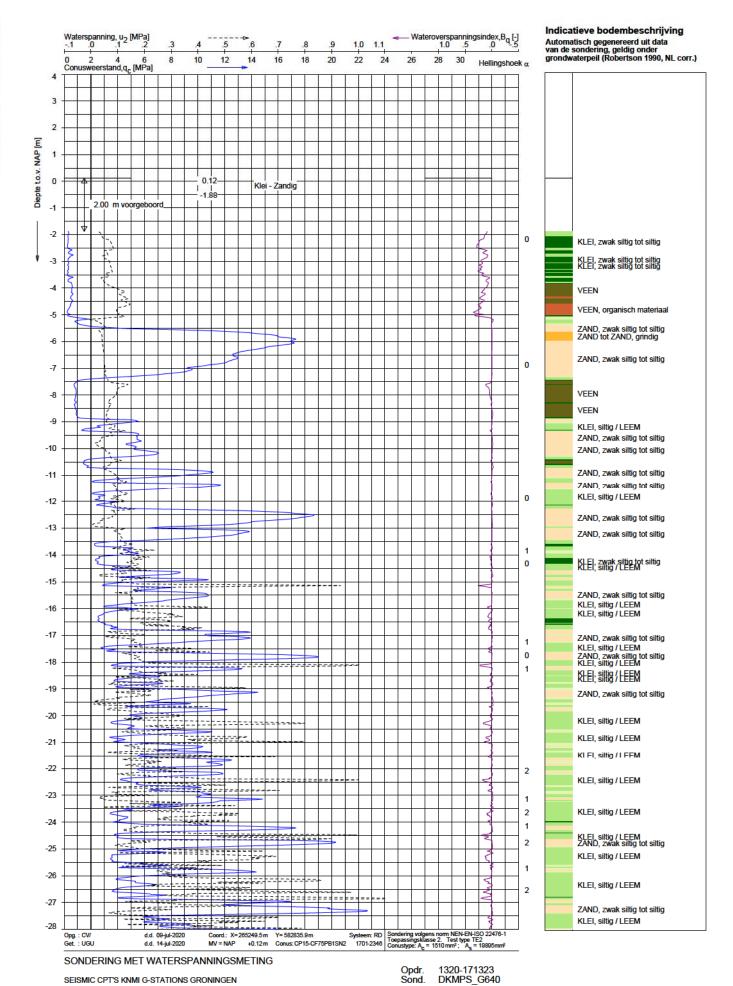

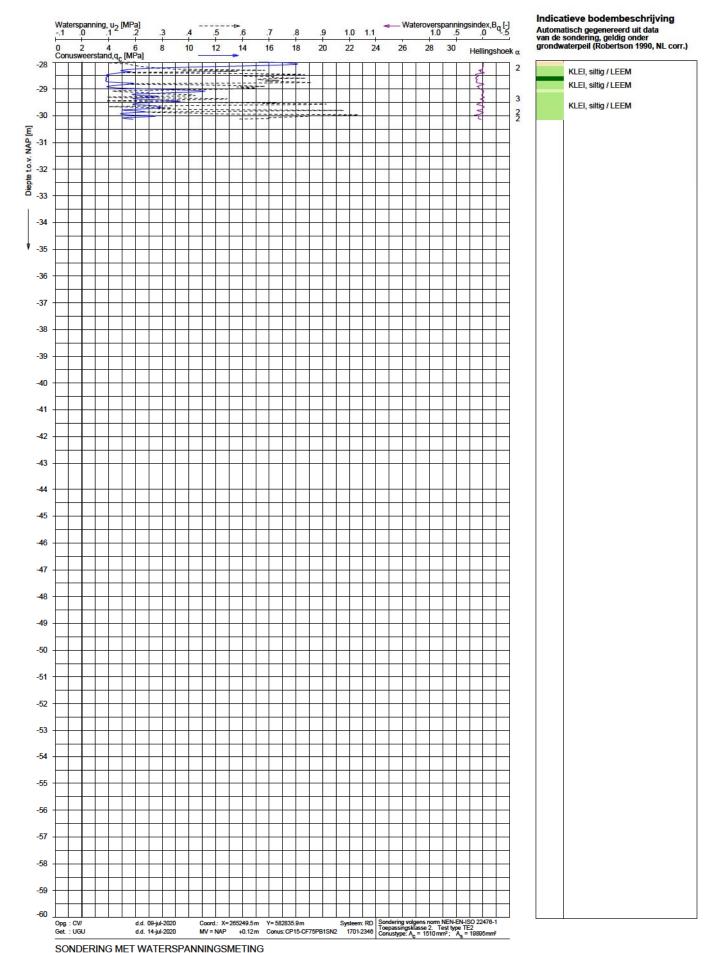
SEISMIC CPT'S KNMI G-STATIONS GRONINGEN

Opdr. 1320-171323 Sond. DKMPS_G640

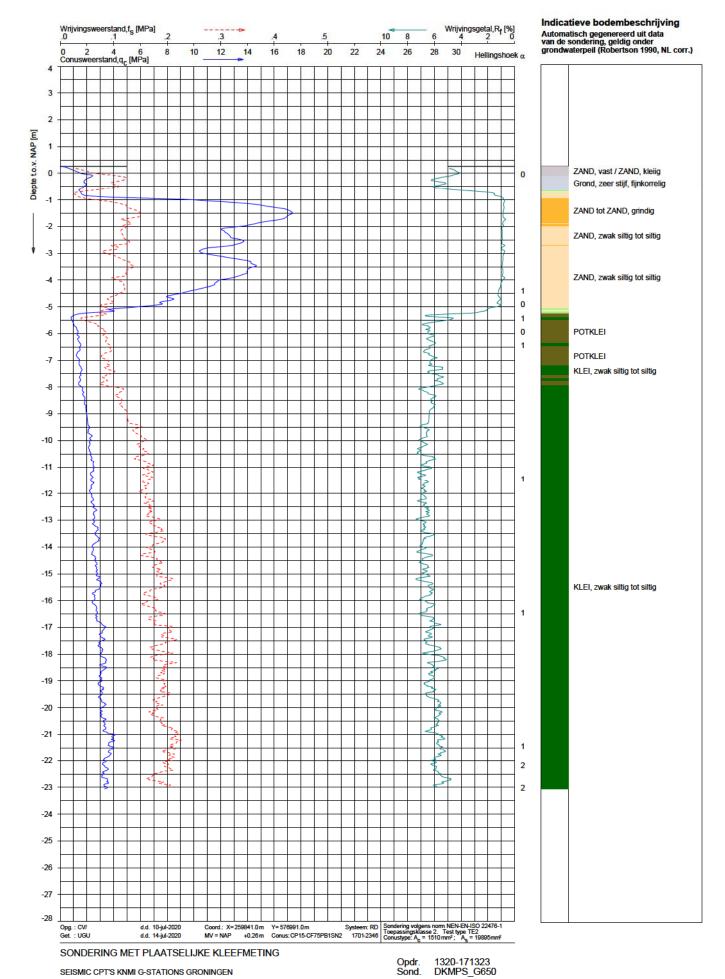

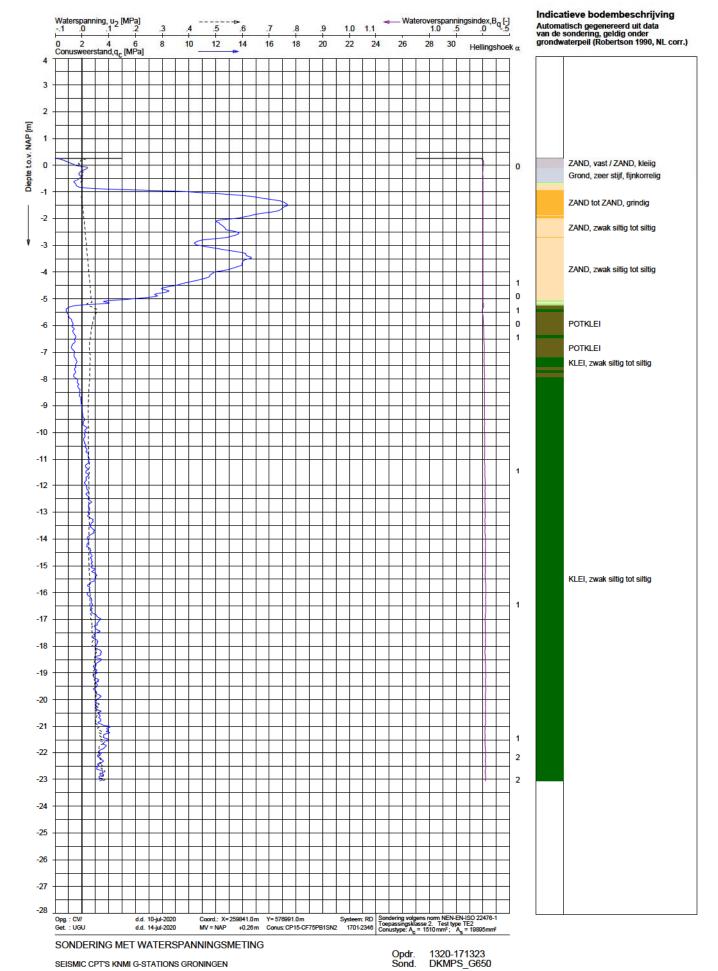

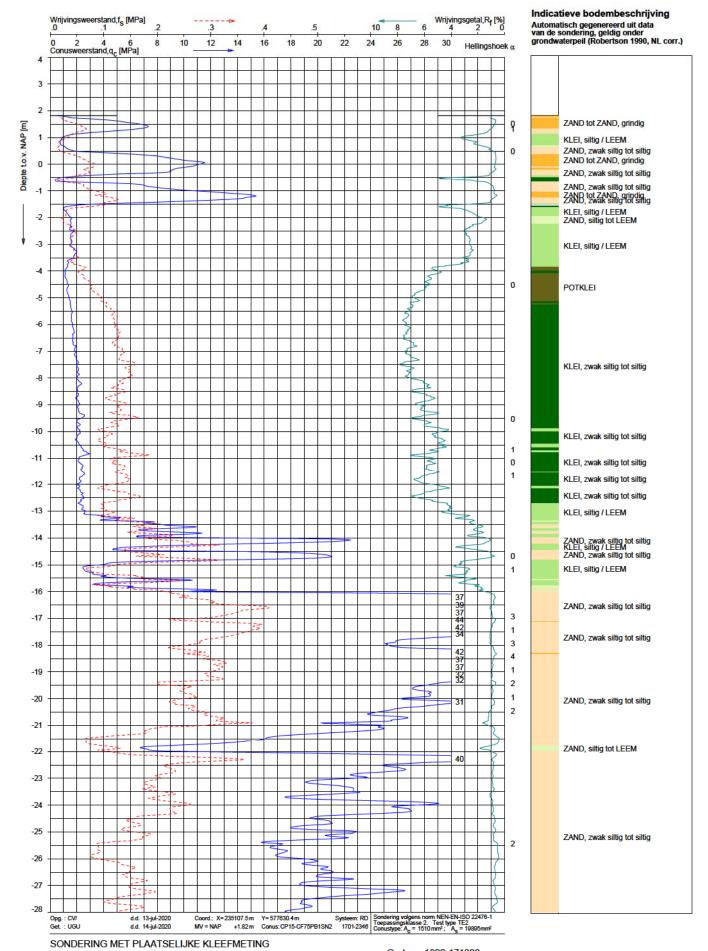
SEISMIC CPT'S KNMI G-STATIONS GRONINGEN

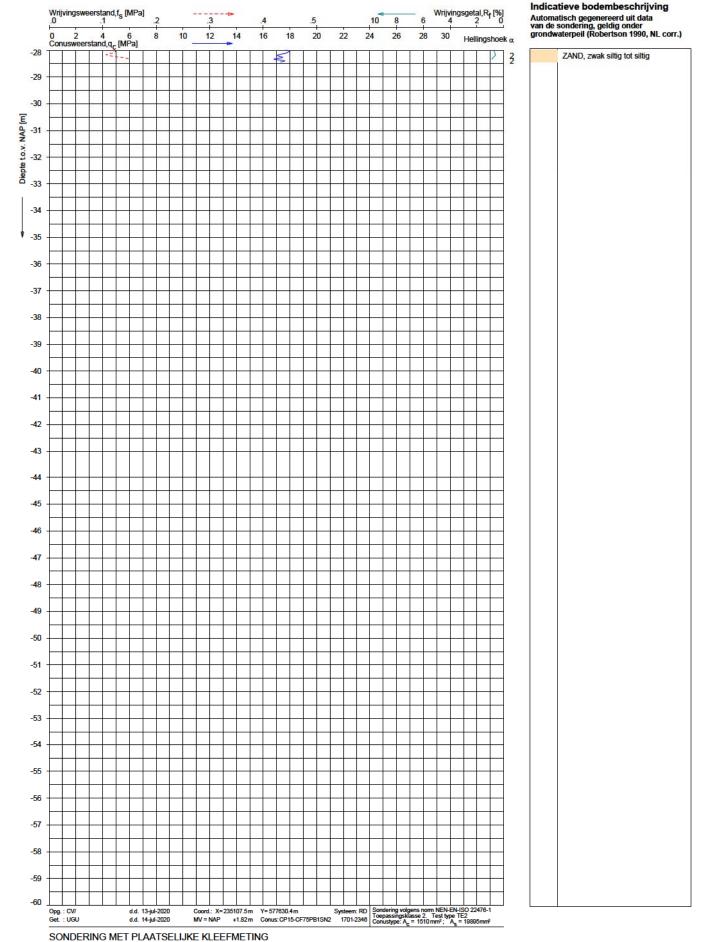

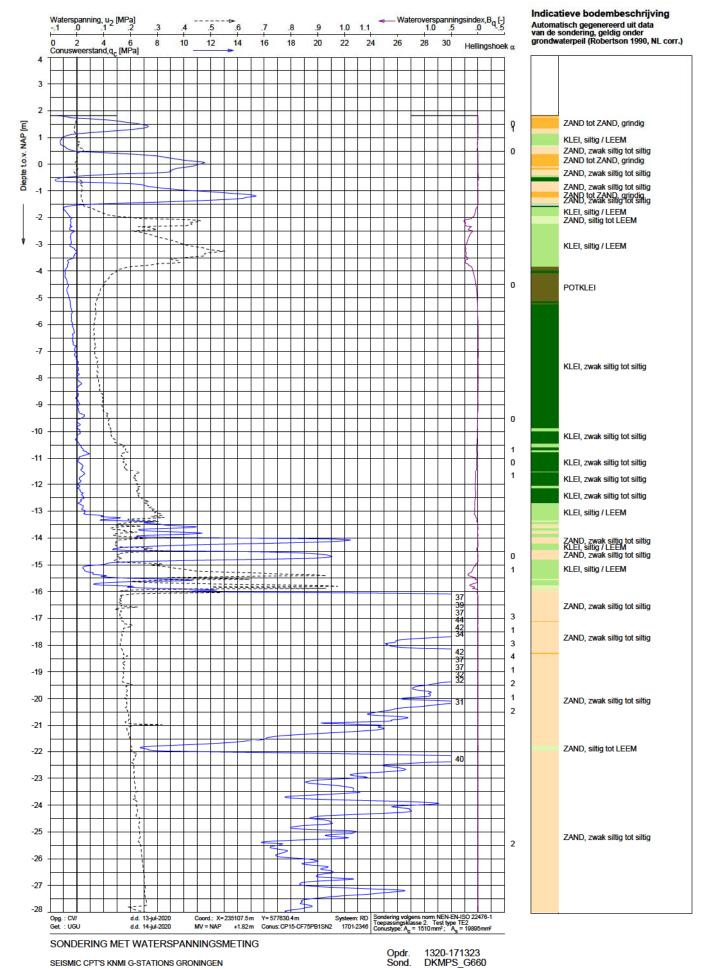

Waterspanning, u₂ [MPa] -.1 .0 .1 .2

0 2 4 6 Conusweerstand,q_c [MPa]

-28

-29 -30

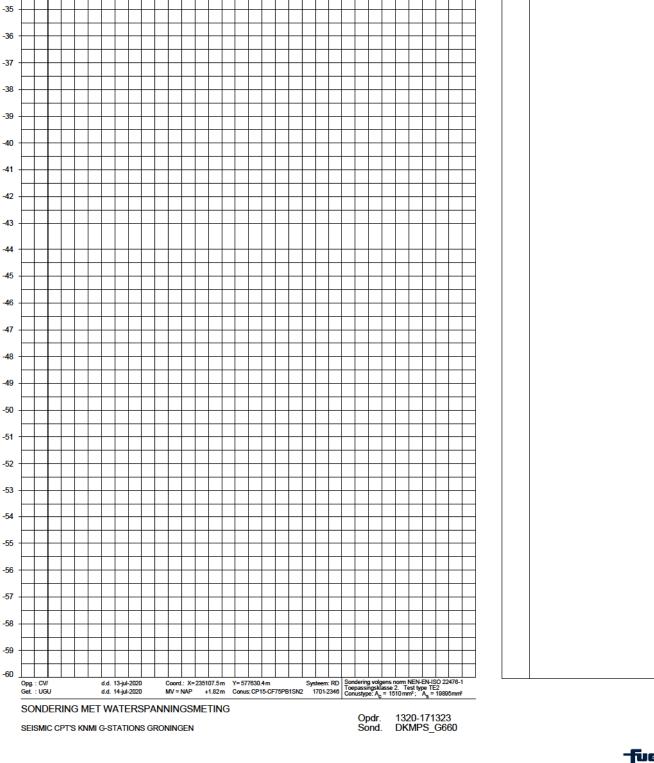
Diepte t.o.v. NAP [m] -31 -32

-33

-35

-49

-54

Indicatieve bodembeschrijving

Automatisch gegenereerd uit data van de sondering, geldig onder grondwaterpeil (Robertson 1990, NL corr.)

ZAND, zwak siltig tot siltig

Wateroverspanningsindex,Bq [-] 1.0 .5 .0 -.5

Hellingshoek α

3

28 30

.9

20

.8

16 18

12

14

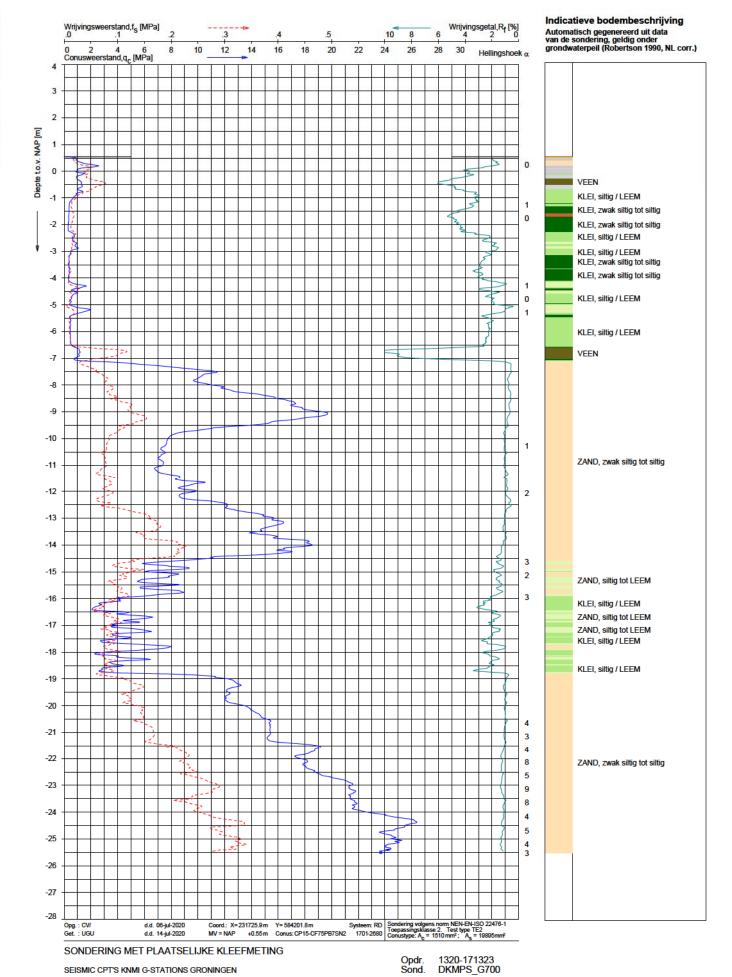
10

8

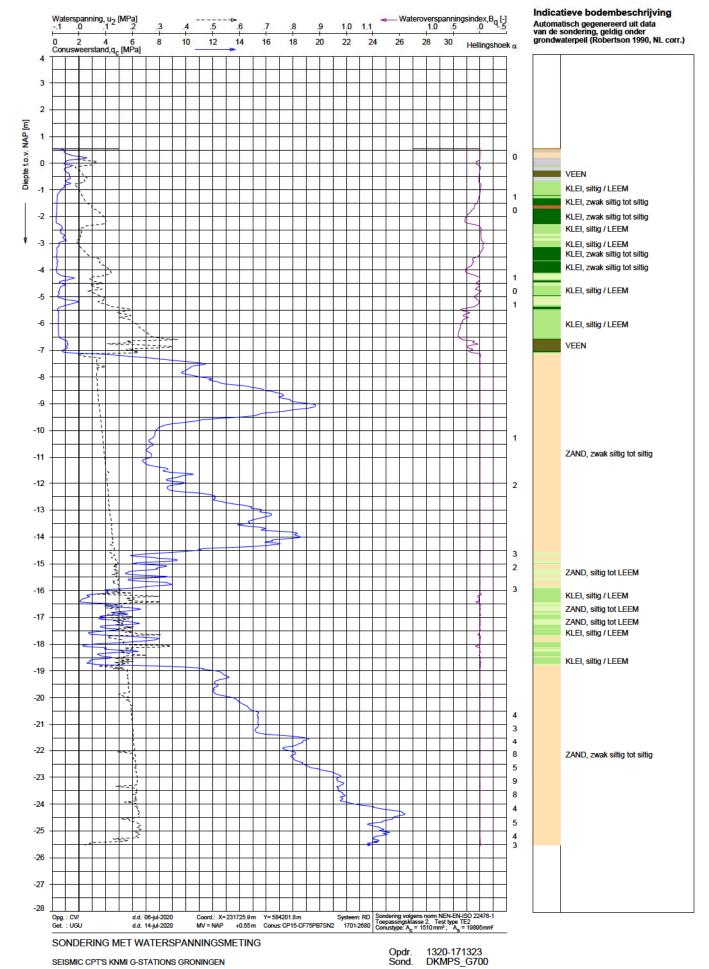
1.0 1.1

26

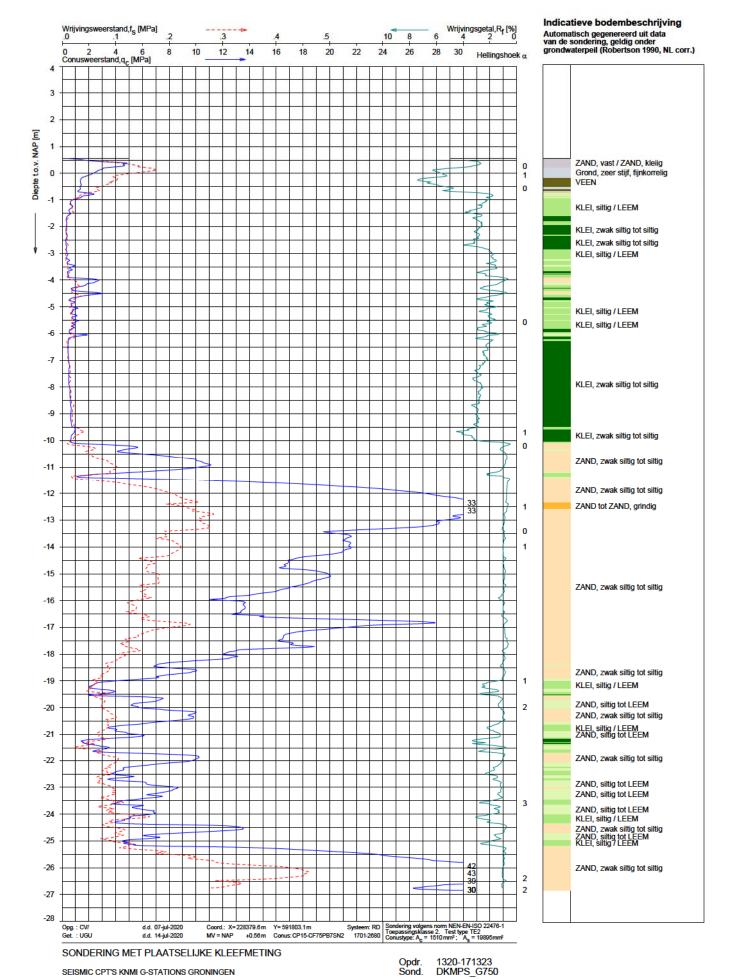
22 24

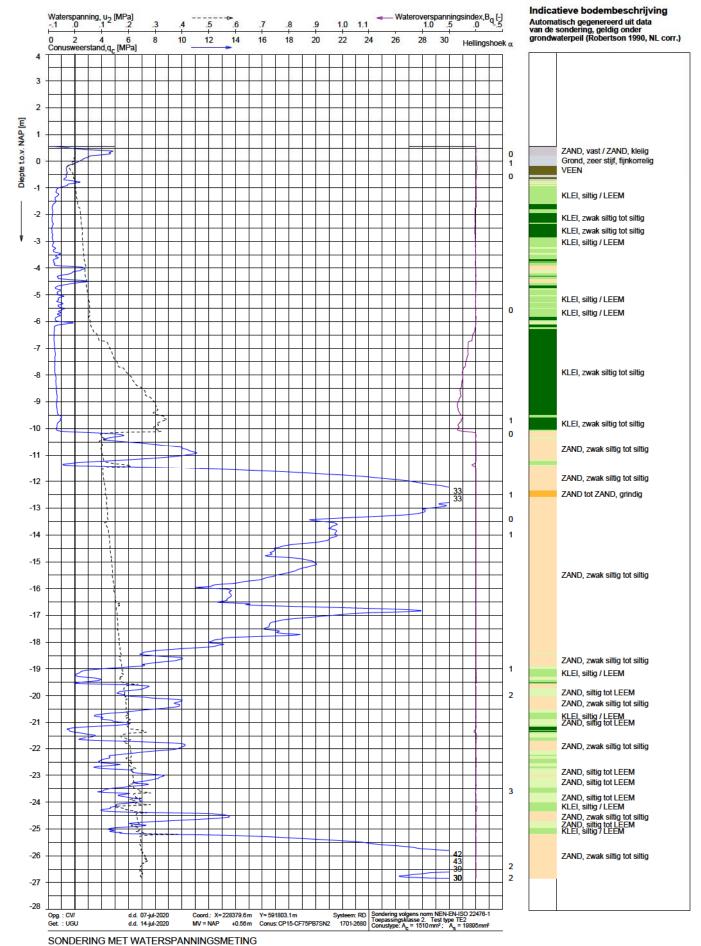

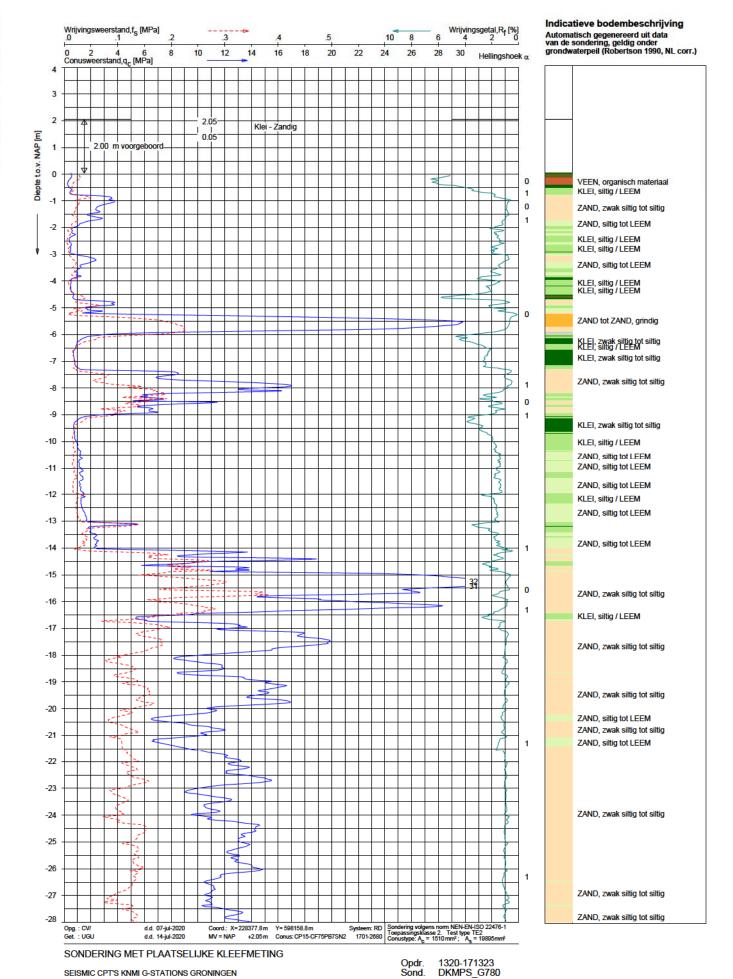

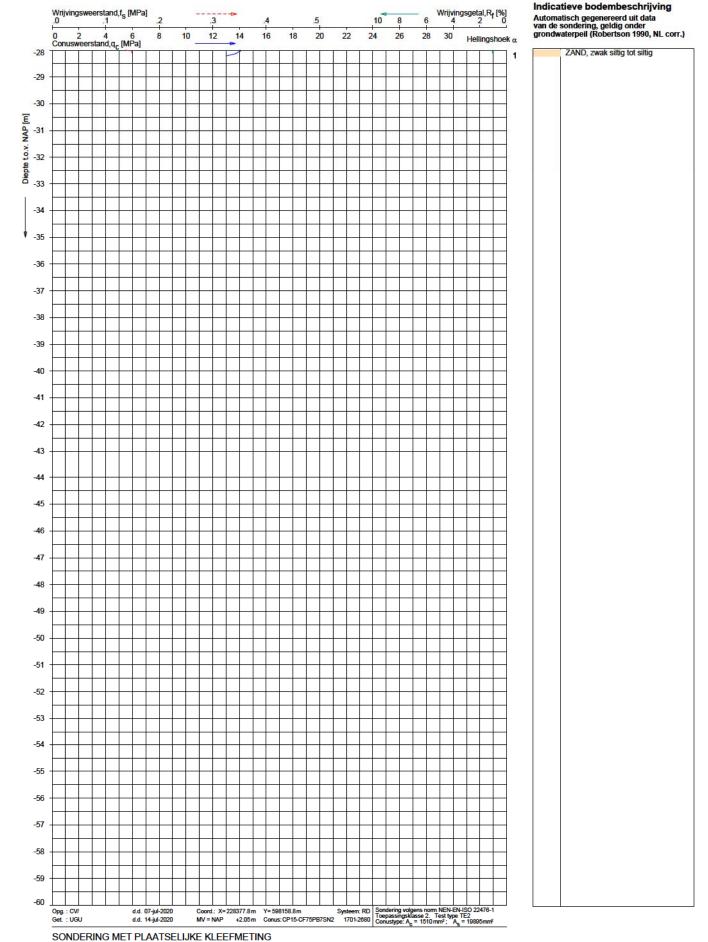

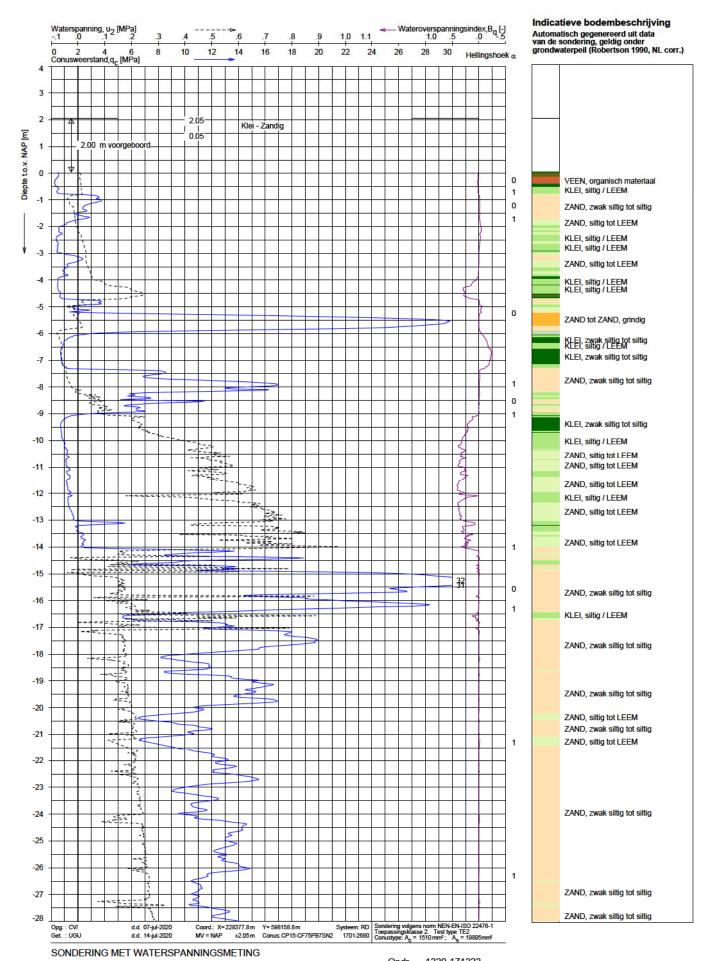

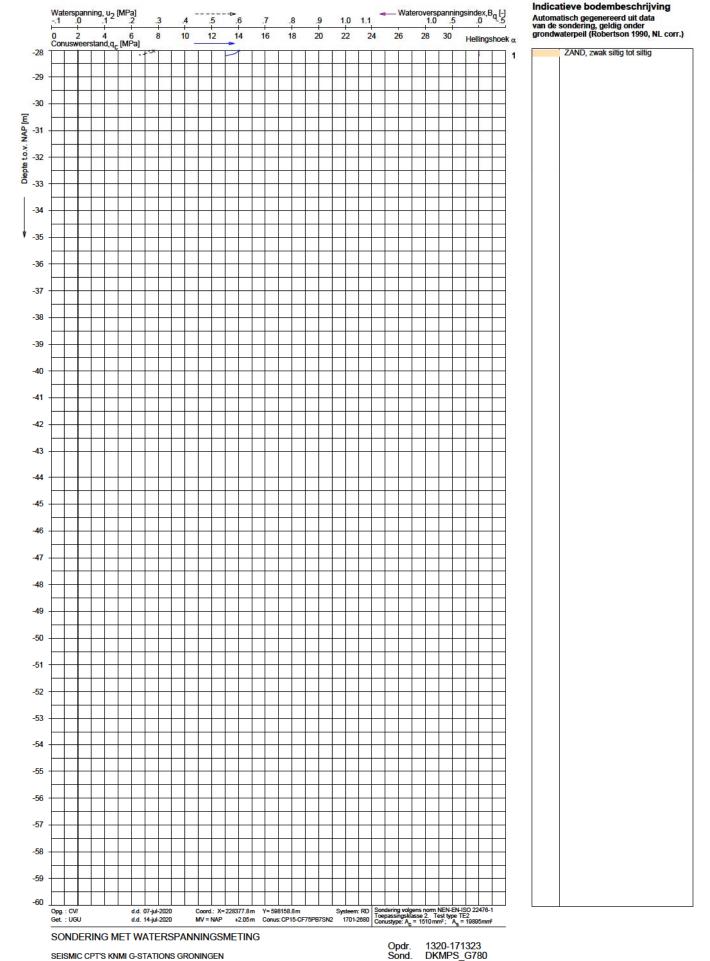

1320-171323 DKMPS_G780

Seismic CPT

Seismic Cone Penetration Tests (SCPT) consist of a combination of an ordinary Cone Penetration Test (CPT) and Seismic Downhole Tests. With this combi-cone the normal CPT parameters like point resistance, sleeve friction, slope and pore pressure can be measured.

The Seismic 'down-hole' test measures the travel time interval of body waves travelling between a wave source on the surface ground and an array of geophones incorporated in the seismic cone.

The seismic cone penetrometer is a dual seismic cone and contains 2 three axial geophones, half a meter apart. The 3-axial geophone has one component in the x-direction, one in the y-direction and one in the z-direction. In this way both the horizontal as the vertical components of the primary pressure wave (P-wave) and the secondary shear wave (S-wave) can be measured. Wave velocities can give an indication of ground characteristics, such as low strain modulus.

Procedure

A dual seismic cone is pushed into the ground. To measure the S-wave, a steel beam is coupled to the ground surface by placing it under the CPT truck. Shear waves are generated by horizontally striking the steel beam by a sledge hammer, see Figure 1. The sledgehammer that strikes the beam acts as a trigger, initiating the recording of the seismic wave trace. Before measurements are taken, the rods are decoupled from the CPT truck to prevent energy transmission down the rods.

Figure 1: Steel beam with sledge hammer & schematic view of procedure

At least three waves are recorded for each test depth so the operator can check consistency of the waveforms. Shear wave data is sampled at a frequency of 20 kHz (20,000 samples per second). To maintain a desired signal resolution, the input sensitivity (gain) is increased with depth.

Offset distances of the beam from the cone and the location of the geophone are all taken into account in calculations.

The test procedure includes the following:

- Interrupting the CPT test at fixed distances for performing seismic tests
- Activating the seismic wave source and recording of the geophone signals, if necessary with reactivating to permit stacking.
- Resuming CPT test

The data is recorded with a seismic data acquisition system.

Test Results

Twelve seismic CPT's were performed between 6 and 13 July 2020, and only S-waves were sampled. The results are presented in tables and figures.

Table 1: SCPT coordinates and height

	RD-coordinates		NAP Height	Date
Name	X [m]	Y [m]	Z [m]	7-7-2020
DKMPS_G170	238147.84	595177.46	0.09	6-7-2020
DKMPS_G380	232549.84	579990.02	-1.21	9-7-2020
DKMPS_G480	264703.13	580174.97	0.54	10-7-2020
DKMPS_G650	259841.00	576991.02	0.26	9-7-2020
DKMPS_G640	265249.54	582835.92	0.12	8-7-2020
DKMPS_G270	237778.18	589217.70	-1.19	13-7-2020
DKMPS_G330	240690.99	585599.02	-1.39	8-7-2020
DKMPS_G370	264954.99	588743.53	-0.53	8-7-2020
DKMPS_G660	235107.47	577630.45	1.82	6-7-2020
DKMPS_G700	231725.85	584201.81	0.55	7-7-2020
DKMPS_G750	228379.55	591803.07	0.56	7-7-2020
DKMPS_G780	228377.77	598158.83	2.05	7-7-2020

The data is processed in SC3RAV seismic CPT processing software. For filtering the Bandpass Filter is used with a High Pass Frequency of 30 Hz and a Low Pass Frequency of 100 Hz.

From every signal a characteristic moment of the first arrival is picked. From these time picks per interval a profile of the S-wave (v_s) velocity of the soil is determined.

The test results include dynamic (low-strain) elastic parameters, using estimated densities. The following basic equations apply to the wave velocities of the S-wave.

$$v_s = \sqrt{\frac{1}{2(1+\nu)} \cdot \frac{E}{\rho}} = \sqrt{\frac{G}{\rho}}$$

Where:

v_s	[m/s]	S-wave velocity
ρ	[ton/m³]	Mass density
ν	[-]	Dynamic Poisson ratio
E	[MPa]	Dynamic Youngs modulus
\boldsymbol{G}	[MPa]	Dynamic Shear modulus

The density is calculated as follows:

From Robertson CPT guide 2010 [1]

$$\gamma/\gamma_{\rm w}$$
 = 0.27 [log Rf] + 0.36 [log(qt/pa)] +1.236

Rf = friction ratio

qt/pa = Cone resistance

The dynamic shear modulus (G) of the soil is a standard for the stiffness of the soil and an important parameter in the dynamic analysis. The shear modulus is determined from the interval velocity of the S-wave and the estimated density of the layers.

$$G = \rho \text{ vs2}$$
 [MPa]

Be aware that the velocity data for the top 1.5 - 2.0 m below ground level often is not reliable, because of pre-drilling, or loosely packed soil.

Literature

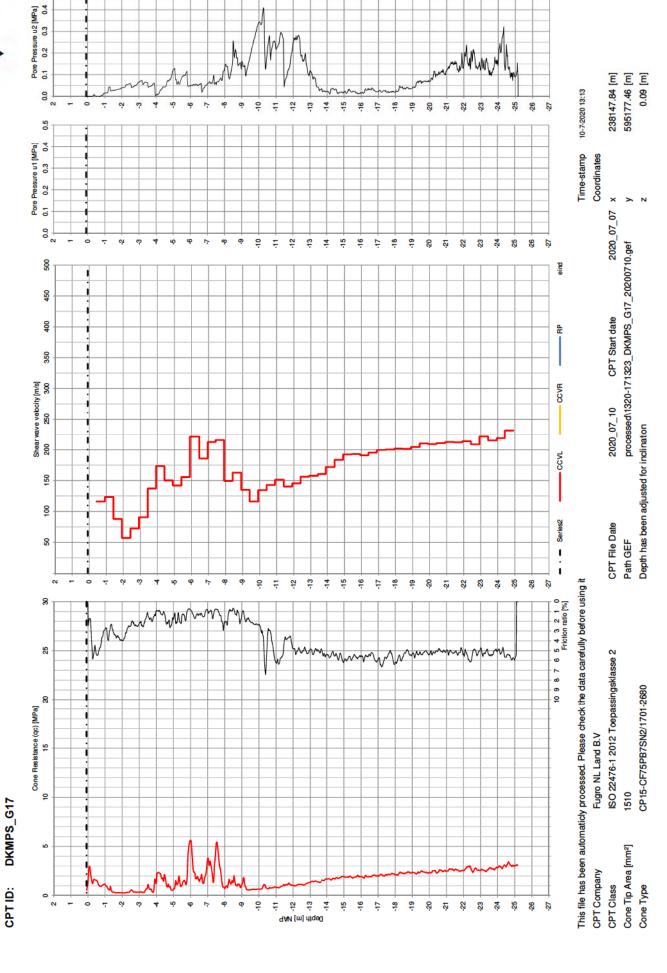
[1] P.K. Robertson, K.L. Cabal, Guide to Cone Penetration Testing for Geotechnical Engineering, Gregg Drilling & Testing, Inc., 2015 6th Edition.

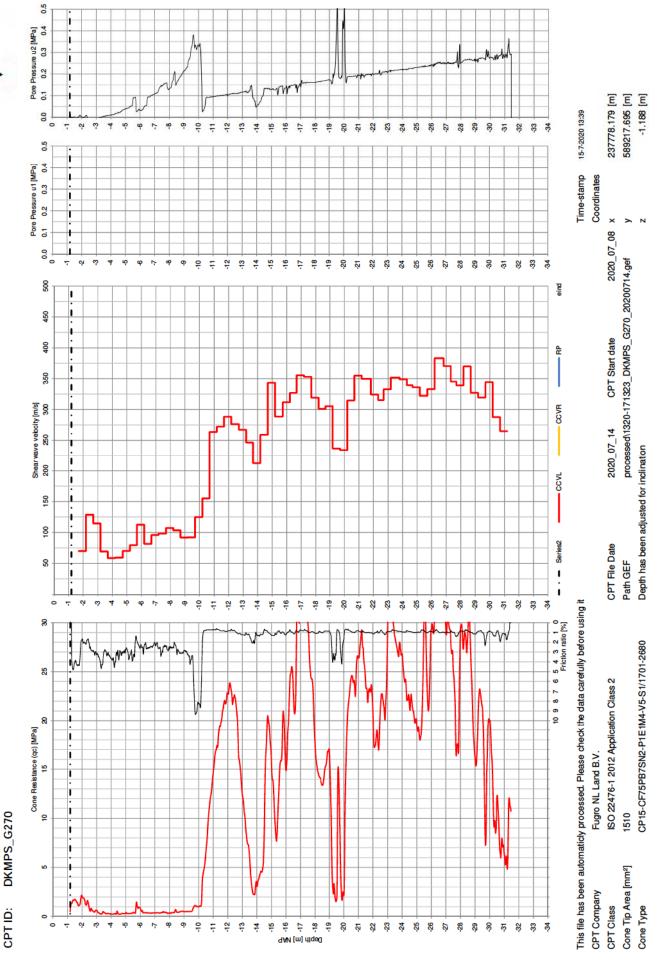
0.5

1320-171323 SEISMIC CPT'S KNMI G-STATIONS GRONINGEN

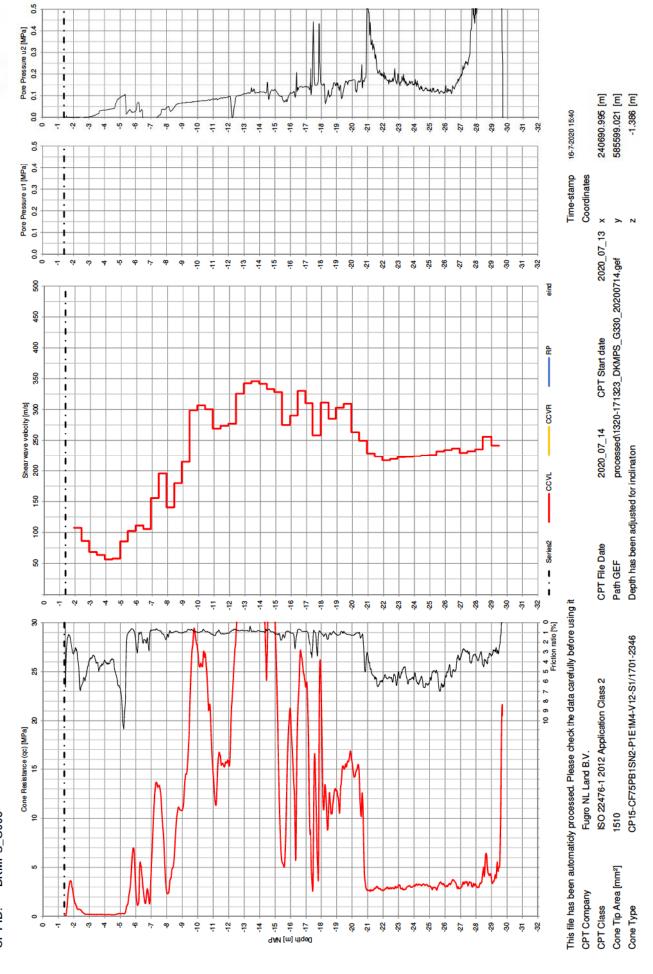

1320-171323 SEISMIC CPT'S KNMI G-STATIONS GRONINGEN

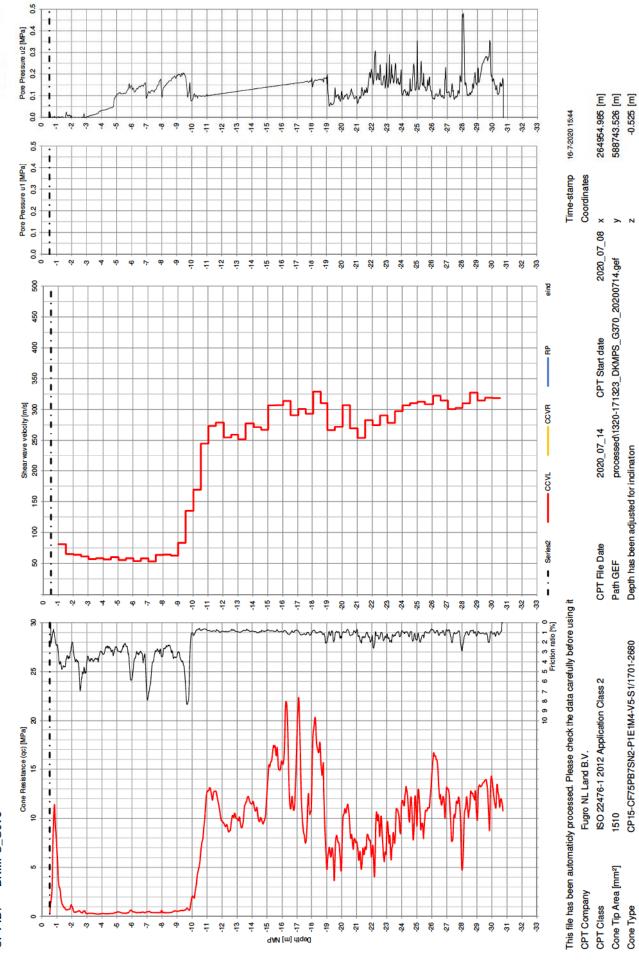

1320-171323 SEISMIC CPT'S KNMI G-STATIONS GRONINGEN CPT ID: DKMPS_G330

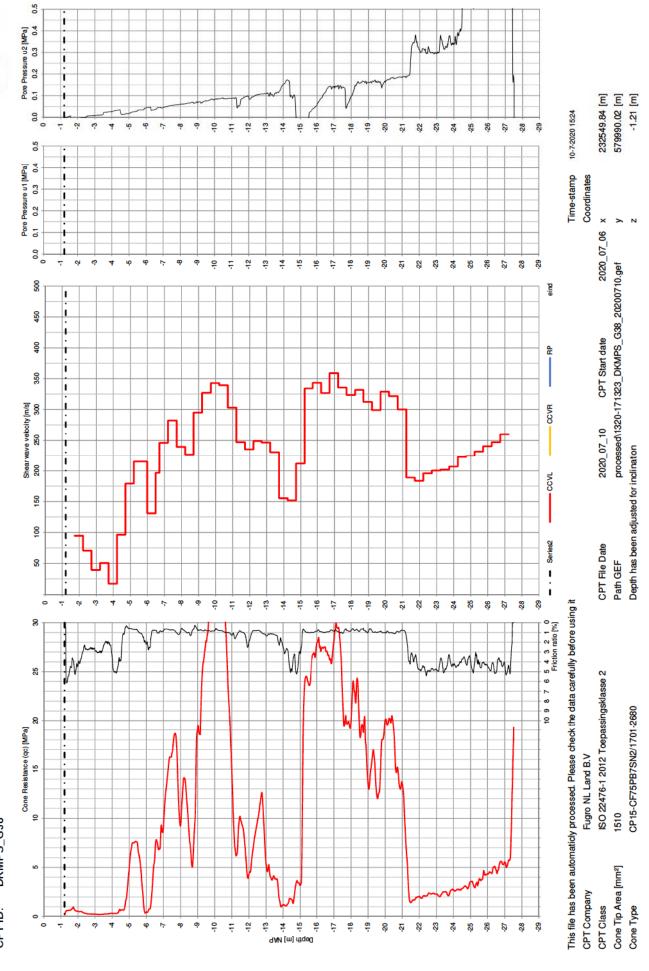

1320-171323 SEISMIC CPT'S KNMI G-STATIONS GRONINGEN CPT ID: DKMPS_G370

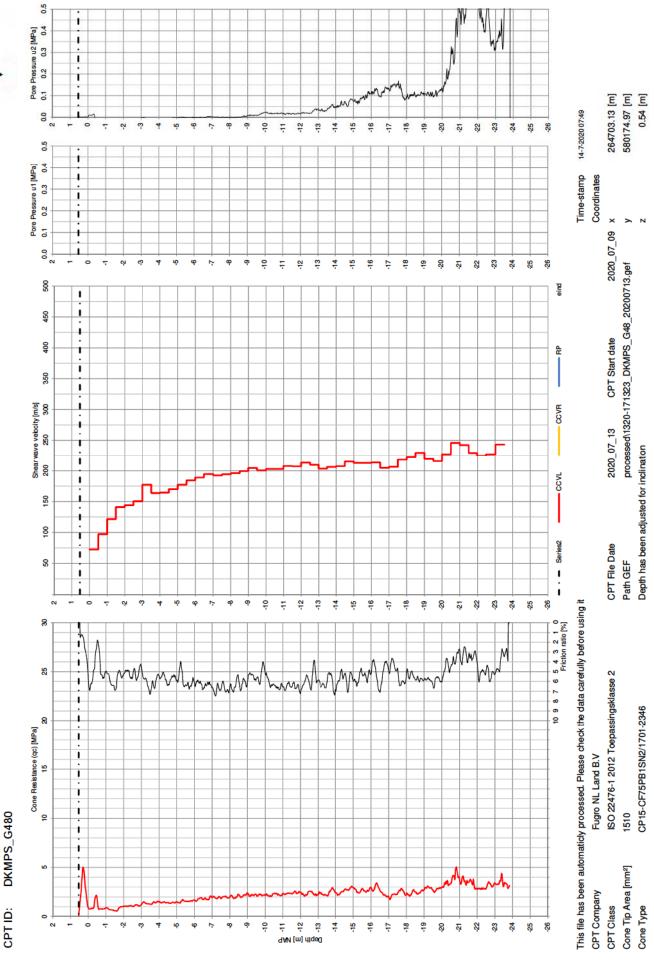

1320-171323 SEISMIC CPT'S KNMI G-STATIONS GRONINGEN CPT ID: DKMPS_G38

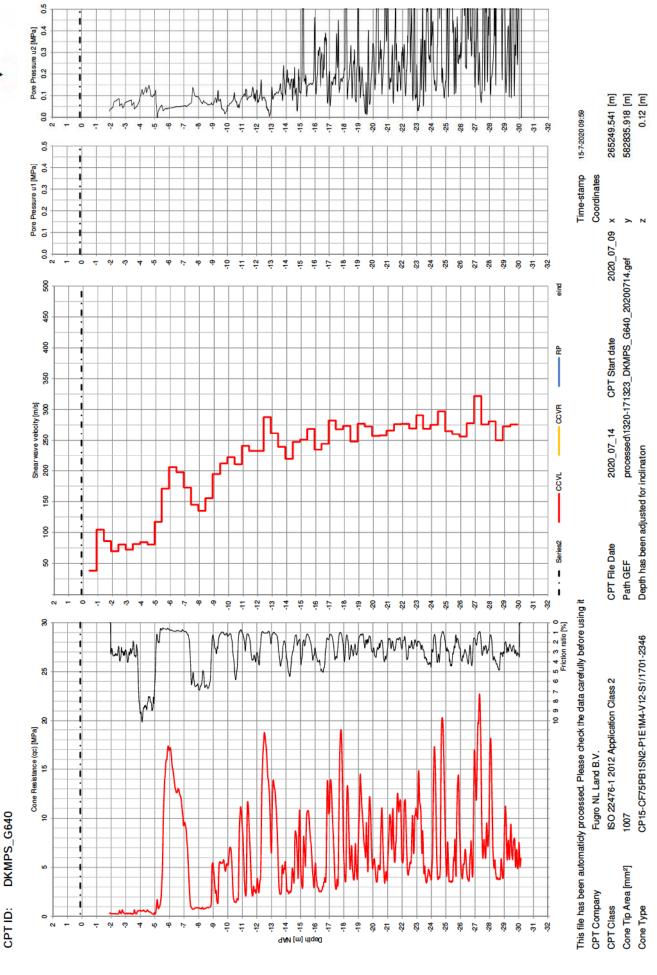

1320-171323 SEISMIC CPT'S KNMI G-STATIONS GRONINGEN

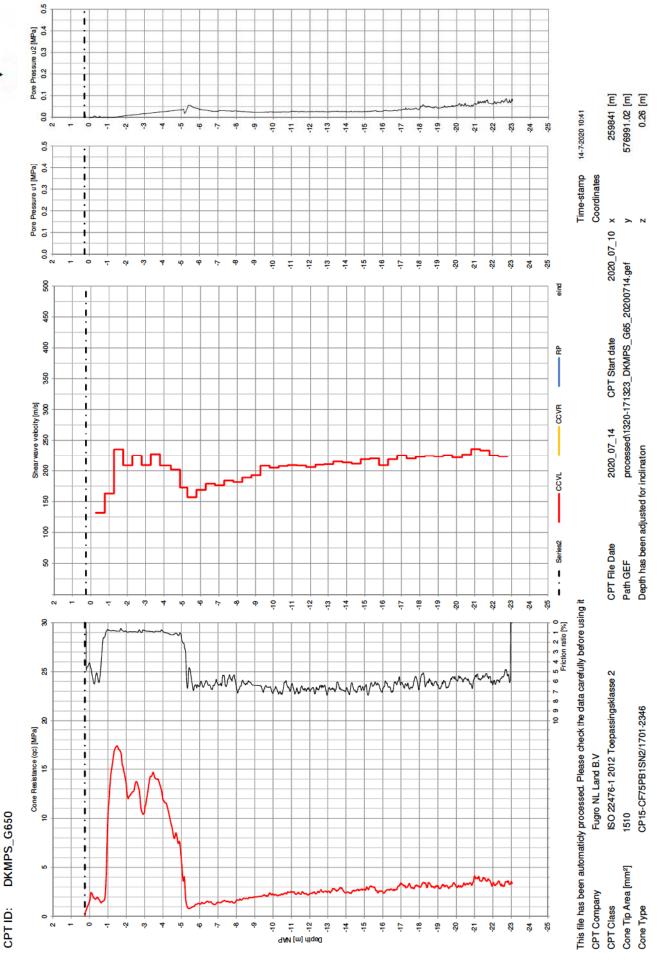

1320-171323 SEISMIC CPT'S KNMI G-STATIONS GRONINGEN

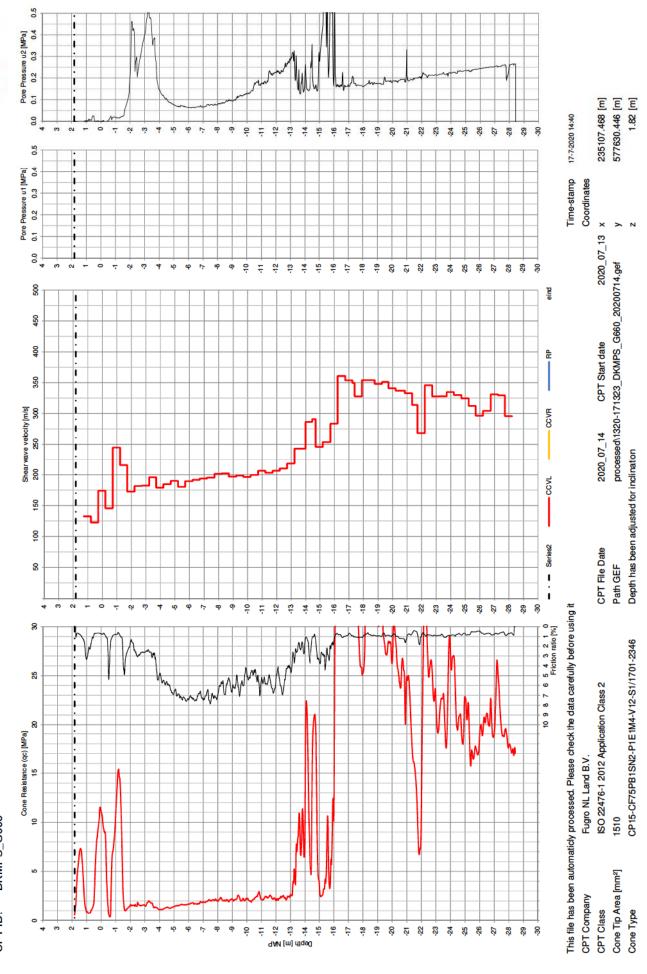

1320-171323 SEISMIC CPT'S KNMI G-STATIONS GRONINGEN

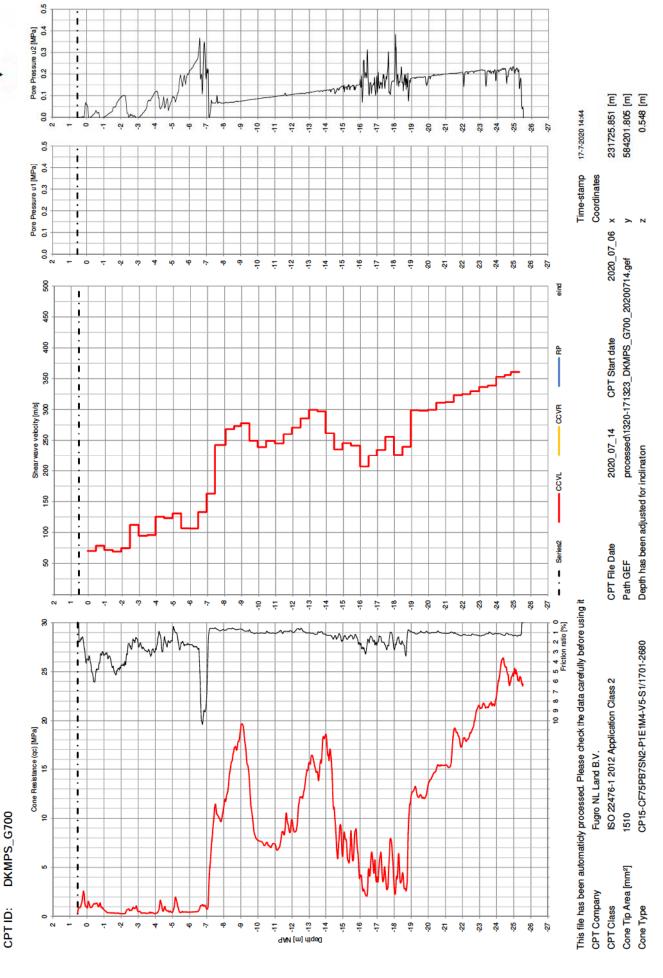
FUGRO

1320-171323 SEISMIC CPT'S KNMI G-STATIONS GRONINGEN CPT ID: DKMPS_G660

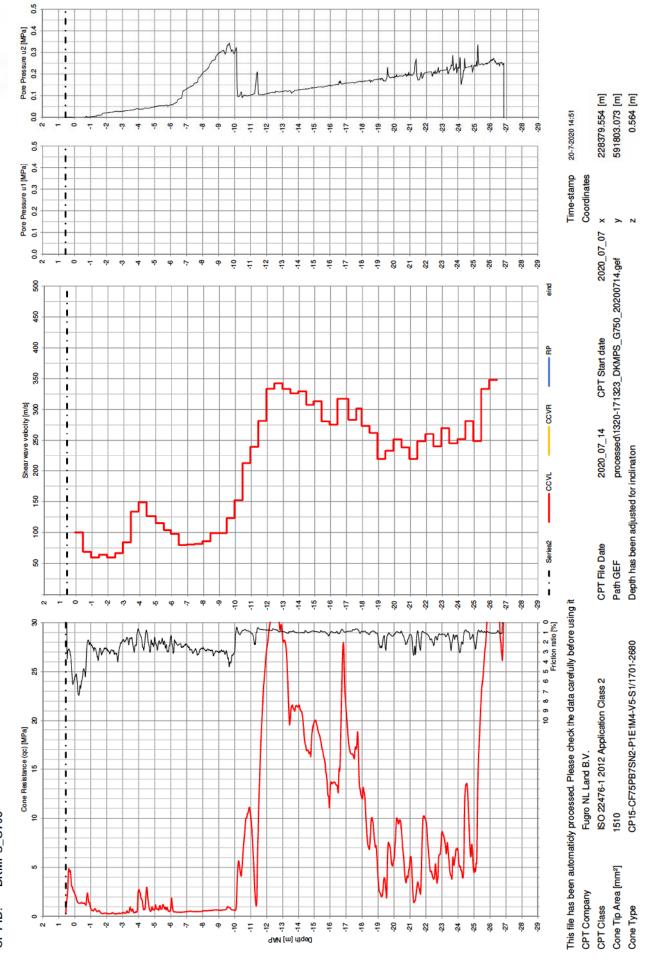

1320-171323 SEISMIC CPT'S KNMI G-STATIONS GRONINGEN

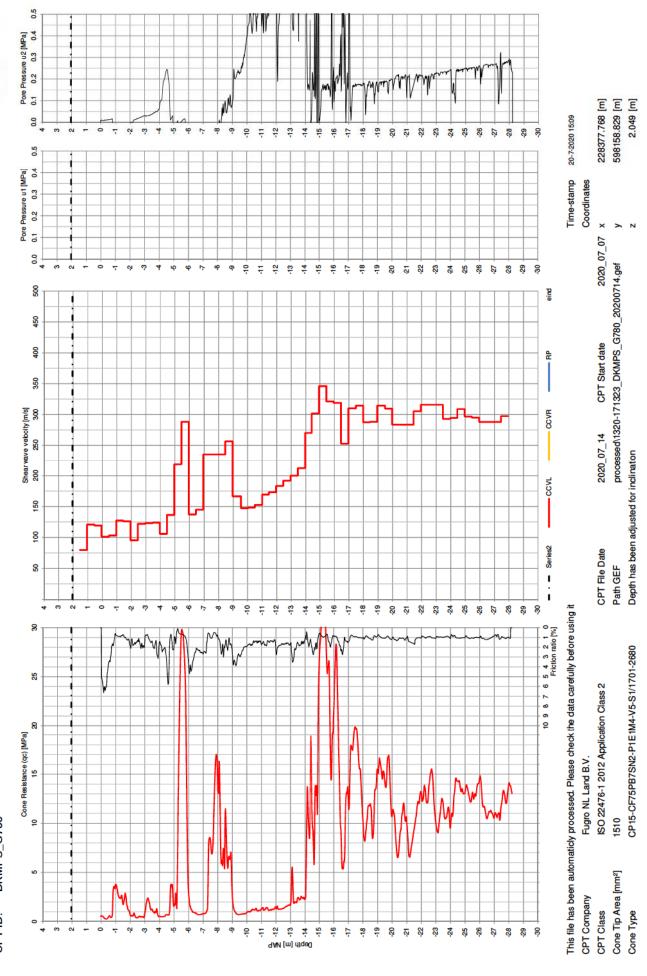

1320-171323 SEISMIC CPT'S KNMI G-STATIONS GRONINGEN CPT ID: DKMPS_G750

1320-171323 SEISMIC CPT'S KNMI G-STATIONS GRONINGEN CPT ID: DKMPS_G780

Toelichting geotechnisch onderzoek

Coördinaten en hoogte van de onderzoekspunten

Indien de hoogte en coördinaten van de onderzoekslocaties zijn bepaald in NAP en RD bedragen de maximale afwijking van de meting van de coördinaten ca. 10 cm en de maximale afwijking van de meting van de hoogte ca. 5 cm. Bij projecten waarbij de sonderingen zijn gerefereerd aan een lokaal vast punt bedraagt de maximale afwijking in de hoogte ca 5 cm. De maximale afwijking in de maatvoering door middel van traditioneel uitzetten met een meetband bedraagt ca. 25 cm.

Indien de onderzoekslocaties niet zijn gerefereerd aan een vaste referentiehoogte wijkt het onderzoek af van de gestelde eisen in de NEN-EN-ISO 22476-1.

De hoogtebepaling van de onderzoekslocaties is uitgevoerd met als doel de bodemopbouw te refereren aan een vaste referentiehoogte. Deze gegevens zijn niet geschikt voor andere doeleinden dan dit onderzoek.

Sonderen

Een beschrijving van de gevolgde meet- en registratiemethode is gegeven in de bijlage 'Continu Elektrisch Sonderen'.

Boren

Mechanisch boorwerk wordt verbuisd uitgevoerd, waarbij de grond uit de buis wordt verwijderd met behulp van een puls (niet-cohesieve gronden) en/of een avegaarboor (cohesieve gronden).

Bij handboren wordt gebruik gemaakt van een edelmanboor (cohesieve gronden) en een handpuls (niet-cohesieve gronden).

De werkzaamheden worden uitgevoerd conform de NEN-EN-ISO 22475-1.

Peilbuizen worden gepresenteerd op de betreffende boorstaten. De boringen met peilbuis zijn met bijbehorend symbool aangegeven op de situatietekening.

Ongeroerde monstername bij het mechanisch boren kan plaatsvinden door:

- Een Ackermann steekbus te slaan of te drukken;
- Een Pistonbus te drukken:
- Een Gelpush monster te drukken.

Bij handboren worden ongeroerde monsters genomen met een Van der Horst-steekapparaat.

De tijdens het boren genomen geroerde monsters worden in het veld globaal geïdentificeerd. Als er laboratoriumonderzoek volgt na het veldwerk, worden in het laboratorium de monsters gedetailleerd geclassificeerd en/of geïdentificeerd. Bij eventuele verschillen tussen de veld- en laboratoriumidentificatie bepalend.

Op het beschrijven van grond is de NEN-EN-ISO 14688-1 of NEN 5104 van toepassing. Op de boorstaat staat aangegeven welke NEN Norm gehanteerd is.

(Grond)waterstand

De gemeten (grond)waterstand(en) betreffen een eenmalige opname en zijn bedoeld als een oriënterend gegeven. De grondwaterstand kan in de tijd fluctueren onder invloed van de weersgesteldheid en de seizoenen.

Kwaliteitsborging

Alle werkzaamheden zijn verricht in overeenstemming met het managementsysteem van Fugro NL Land B.V. dat voldoet aan de NEN-ISO 9001:2015 en VCA ** 2008/5.1.

De kalibratiesheet(s) van de gebruikte conus(sen) kunnen op verzoek worden toegestuurd.

Continu elektrisch sonderen

Meettechniek

De standaard bij Fugro toegepaste conus is de 'elektrische kleefmantelconus', waarmee de conusweerstand, de plaatselijke wrijvingsweerstand en de helling gelijktijdig worden gemeten. Sinds februari 2013 is de norm NEN-EN-ISO 22476-1:2012/C1:2013 Geotechnisch onderzoek en beproeving – Veldproeven – Deel 1: Elektrische sondering met en zonder waterspanningsmeting van toepassing als vervanging van NEN 5140, die is terug getrokken. In NEN 9997-1 wordt echter nog wel verwezen naar NEN 5140.

Bij het uitvoeren van een sondering conform *NEN-EN-ISO 22476-1:2012/C1:2013* wordt de puntweerstand gemeten, die moet worden overwonnen om een conus met een tophoek van 60° en een basisoppervlak van 1000 mm² met een constante snelheid van ca 20 mm/s in de bodem te drukken. Voor de meting van de wrijvingsweerstand is een mantel met een oppervlak van 15000 mm² boven de punt aangebracht. De druk op de conuspunt (conusweerstand in MPa) en de wrijving langs de kleefmantel (plaatselijke wrijvingsweerstand in MPa) worden door rekstroken in de conus continu digitaal gemeten. Het basisoppervlak van de conus mag tussen 500 en 2000 mm² variëren zonder dat correctiefactoren op de meetresultaten moeten worden toegepast. Fugro sonderingen worden standaard uitgevoerd met een sondeerconus met een basisoppervlak van 1500 mm² en een manteloppervlak van 20000 mm².

Veelal wordt gebruik gemaakt van een conus met een korter cilindrisch deel boven de conuspunt dan in NEN-EN-ISO 22476-1 vermelde 400 mm voor een standaard conus. Het cilindrische deel vanaf de conuspunt van de standaard door Fugro gebruikte conussen heeft een lengte van 230 mm in plaats van de genormeerde lengte. Onderzoek* heeft aangetoond, dat de invloed van de lengte van deze conus op het sondeerresultaat verwaarloosbaar is, terwijl met een kortere conus met minder risico een grotere sondeerdiepte kan worden bereikt.

De meetsignalen worden digitaal naar een elektrische meeteenheid gestuurd en samen met de diepte en de tijd opgeslagen. Definitieve verwerking vindt daarna op kantoor plaats, waarbij de gemeten parameters tegen de diepte in grafiekvorm worden uitgewerkt. Door continue registratie van de gemeten conus- en wrijvingsweerstand wordt een nauwkeurig beeld van de gelaagdheid en de vastheid van de bodem verkregen.

Afwijking van de conus met de verticaal worden continu geregistreerd, waarmee bij de uitwerking de diepte wordt gecorrigeerd en zo een onjuiste diepteaanduiding als gevolg van 'scheef sonderen' wordt voorkomen.

Interpretatie van de sonderingen met plaatselijke wrijvingsweerstand

Meting van zowel de conusweerstand q_c als de plaatselijke wrijvingsweerstand f_s maakt het mogelijk het wrijvingsgetal R_f te berekenen. Het wrijvingsgetal wordt gedefinieerd als het quotiënt van de

^{*} Lunne and Powell, A comparison of different sized piezocones in UK clays.

plaatselijke wrijving en de op gelijke diepte gemeten conusweerstand in procenten. Hierbij wordt rekening gehouden met laagscheidingen ter hoogte van de mantel.

Het wrijvingsgetal R_f geeft samen met de conusweerstand q_c een goed beeld van de bodemopbouw beneden de grondwaterspiegel. In de onderstaande tabel zijn enige kenmerkende waarden van het wrijvingsgetal aangegeven. Met nadruk dient te worden gesteld dat deze waarden slechts indicatief zijn en getoetst dienen te worden aan boringen of lokale ervaring en uitsluitend gelden voor de cilindrische elektrische conus.

Tabel 1: Wrijvingsgetal per grondsoort

Grondsoort	Wrijvingsgetal in %	
Grind, grof zand	0,2 - 0,6	
Zand	0,6 - 1,2	
Silt, leem, löss	1,2 - 4,0	

Grondsoort	Wrijvingsgetal in %
Klei	3,0 – 5,0
Potklei	5,0 – 7,0
Veen	5,0 – 10,0

In geroerde grond en in grond boven de grondwaterspiegel kunnen grote afwijkingen ten opzichte van de genoemde waarden voorkomen en gelden deze waarden niet.

Presentatie sondeergegevens

Sonderingen kunnen worden uitgewerkt met interpretatie van het wrijvingsgetal voor identificatie van de bodemlagen. De identificatie van de bodemlagen is dan uitgevoerd volgens Robertson $[1990]^{\dagger}$, die door Fugro is aangepast aan de Nederlandse omstandigheden. Bij deze interpretatie wordt uitgegaan van de genormaliseerde waarden van de conusweerstand nQ_c en wrijvingsgetal nR_f als ingangsparameters.

De genormaliseerde waarden van de conusweerstand nQ_c en wrijvingsgetal nR_f worden berekend, uit de gemeten wrijvingsweerstand f_s en conusweerstand q_c , indien mogelijk gecorrigeerd voor de waterspanning en de verticale effectieve - en totale grondspanning volgens de onderstaande formules.

Genormaliseerde conusweerstand:

$$nQ_c = \frac{q_t - \sigma_{v0}}{\sigma'_{v0}}$$

Vergelijking 1

Genormaliseerd wrijvingsgetal

$$nR_f = \frac{100 \cdot f_s}{q_t - \sigma_{v0}}$$

Vergelijking 2

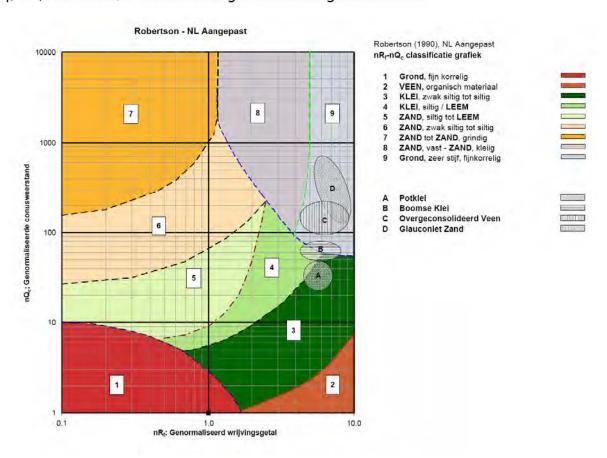
In geval er geen waterspanning is gemeten, wordt voor q_t de waarde van q_c gebruikt.

^{*} Robertson, P.K. [1990] "Soil Classification using the cone penetration test". Canadian Geotechnical Journal, 27(1), 151-158

Voor de grondsoorten, die specifiek zijn voor de Nederlandse ondergrond condities, zijn in de Bodem Classificatiegrafiek van Robertson [1990] twee aanpassingen gedaan om de Nederlandse situatie beter te beschrijven:

- gebieden 4 en 5 zijn anders ingedeeld, zodat losgepakte zanden en ondiepe kleilagen beter worden geïnterpreteerd. Deze aanpassingen zijn in onderstaande figuur weergegeven;
- er is een extra voorwaarde ingebracht om Holocene veenlagen goed te kunnen classificeren. Voor $q_c < 1,5$ MPa en $R_f > 5$ % wordt de grond als veen geclassificeerd.

Figuur 1: Classificatiegrafiek Robertson (1990), aangepast voor Nederlandse grondsoorten

Voor een aantal specifieke grondtypen, zoals bijvoorbeeld Potklei, Boomse klei, overgeconsolideerd veen en glauconiethoudend zand is tevens het classificatie gebied aangegeven. Deze stemmen niet direct overeen met de benamingen van gebieden 1 tot en met 9.

De identificatie is indicatief en alleen geldig voor lagen onder de grondwaterstand. De resultaten dienen te worden geverifieerd met boringen of geologische informatie. Uitgedroogde cohesieve toplagen geven een te hoge waarde worden voor het wrijvingsgetal, waardoor bijvoorbeeld uitgedroogde kleilagen mogelijk onterecht worden geïnterpreteerd als veenlagen. Ook is de correlatie voor de toplagen minder betrouwbaar vanwege het lage effectieve spanningsniveau in deze lagen.

Andere conustypen

Naast de meting van conusweerstand en plaatselijke wrijving is het mogelijk extra (combinaties van) metingen uit te voeren. In onderstaand schema zijn enkele mogelijkheden aangegeven. Indien gewenst kan nadere informatie over metingen en toepassingsmogelijkheden worden verschaft.

Tabel 2: Overzicht andere conustypen met toepassingsmogelijkheden

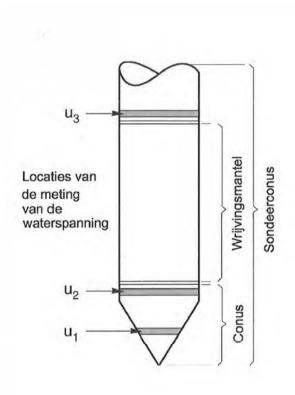
Type meting	Meetresultaten	Toepassingsmogelijkheden		
Waterspanning	Waterspanning ter plaatse van de punt	 registreren waterremmende lagen; indicatie stijghoogte grondwater; classificatie / gelaagdheid bodem. 		
Magnetometer	Magnetische veldsterkte in 3 orthogonale richtingen (X,Y,Z)	 blindgangeronderzoek; onderzoek ligging obstakels (stalen leidingen, grondankers); onderzoek paalpuntniveau / schoorstand funderingspalen; onderzoek ligging onderzijde stalen damwanden. 		
Geleidbaarheid	Elektrische geleiding grond en grondwater	 indicatie waterkwaliteit / zoet - zout water grens; onderzoek verspreiding verontreiniging. 		
Temperatuur	Temperatuurmeting op verschillende diepten	warmteoverdracht in de bodem;bepaling temperatuurgradiënt.		
Schuifgolfsnelheid (seismisch)	Dynamische bodemparameters op verschillende diepten	machinefunderingen;windturbinefunderingen.		
Versnelling	Versnellingen op verschillende diepten	heitrillingen;verkeerstrillingen		
MIP (Membrane Interface Probe)	Verticale verspreiding van vluchtige (gechloreerde) koolwaterstoffen	 bestudering zak/drijflagen en/of verontreinigingen met (gechloreerde) koolwaterstoffen 		
ROST (Rapid Optical Screening Tool)	Verticale verspreiding van (aromatische) koolwaterstoffen	 bestudering zak/drijflagen en/of verontreinigingen met (aromatische) koolwaterstoffen 		
HPT (Hydraulic Profiling Tool)	Doorlatendheid	 niet-stationaire grondwatermodellen ontwerp bemalingen; onderzoek infiltratiecapaciteit (DSI); beoordeling pipinggevoeligheid dijken. 		

Water spannings sonderingen

Naast registratie van conusweerstand en plaatselijke wrijvingsweerstand wordt bij een groot deel van de sonderingen waterspanning geregistreerd. Een waterspanningsconus (piëzo-conus) is voorzien van een ingebouwde druksensor, waarmee de waterdruk tijdens het sonderen wordt gemeten.

Een filter voorkomt het contact van grond met de druksensor. De waterdruk kan op drie locaties in de conus worden gemeten waarbij de posities u_1 en u_2 veelvuldig voorkomen (zie figuur 2). Positie u_3 wordt zelden toegepast. Slechts een kleine hoeveelheid water (0,2 mm³) is nodig om een nauwkeurige waterdruk te meten. Het meetbereik kan worden gekozen afhankelijk van de te verwachten wateroverspanning. In stijve kleien kan deze oplopen tot meer dan 3 MPa.

Figuur 2: Schematische weergave sondeerconus met meting van waterspanning

Uitvoeringswijze

Om een juiste meting van de waterspanning te verkrijgen, dient het gehele meetsysteem volledig ontlucht en gevuld te zijn met een weinig samendrukbare vloeistof. Om te voorkomen dat de vloeistof tijdens het sonderen in de onverzadigde lagen boven de grondwaterstand wegvloeit zijn een juiste keuze van vloeistof, het gebruik van een rubber membraam, een goede uitvoering en de poriëngrootte van het filter belangrijk.

Indien het grondwater relatief ondiep aanwezig is, wordt bij voorkeur voorgeboord tot het niveau van de grondwaterspiegel teneinde luchttoetreding te voorkomen. Hiermee wordt ook de kans op beschadiging en in de grond achterblijven van het rubber membraan verkleind.

Interpretatie

De resultaten van de piëzo-sonderingen bestaan uit de gemeten conusweerstand (q_c), de plaatselijke wrijvingsweerstand (f^s), het wrijvingsgetal (f^s), de gemeten waterspanning (f^s), uit vergeer van de punt en achter de punt) en de wateroverspanningsindex f^s .

De resultaten van de waterspanningsmeting tijdens het sonderen vormen uit grondmechanisch en geohydrologisch oogpunt een belangrijke extra informatiebron voor de interpretatie van de bodemopbouw. Door combinatie van de meting van de conusweerstand en de waterspanning, bij voorkeur samen met de plaatselijke wrijvingsweerstand, wordt optimaal gebruik gemaakt van de sondeertechniek en kan het benodigde aanvullend grondonderzoek efficiënter worden gepland.

Bij de interpretatie speelt met name de wateroverspanning een rol, dat wil zeggen de verhoging van de waterspanning die door het indrukken van de conus ontstaan is. Dunne cohesieve laagjes in een zandpakket en dunne zandlaagjes in een kleipakket, die in de conusweerstand en de plaatselijke wrijvingsweerstand door uitmiddeling niet of slecht zichtbaar zijn, kunnen goed worden gedetecteerd aan de hand van de water(over)spanningen, die door het sonderen ontstaan. Deze laagjes kunnen van groot belang zijn voor het zettingsgedrag van funderingen en voor de verticale (on)doorlatendheid van de grond.

Verder kunnen met de piëzo-conus, met name via de u_1 -meting, sterk gelaagde structuren van zand en klei onderscheiden worden van homogene lagen hetgeen op basis van conusweerstand en plaatselijke wrijving in de meeste gevallen niet lukt. Aangetoond is dat het detectievermogen van de u_1 -meting veel hoger is dan van de u_2 -meting.

Wateroverspanningsindex B_q

Met de wateroverspanningindex B_q kan een meer nauwkeurige classificatie van de grondsoort worden verkregen. Deze index is de verhouding van de wateroverspanning en de netto conusweerstand q_{net} , zijnde de gemeten conusweerstand q_c gecorrigeerd voor de waterspanning op het netto oppervlak van de sondeerconus, rekening houdend met de heersende effectieve verticale spanning op het betreffende niveau. De wateroverspanningindex B_q wordt als volgt berekend:

$$B_q = \frac{\beta \cdot (u_1 - u_o)}{q_{net}}$$

Vergelijking 3

$$Bq = \frac{(u_2 - u_o)}{q_{net}}$$

Vergelijking 4

Waarin:

 factor voor de verschillende grondsoorten voor omrekening van u1 naar u2. Standaard wordt hiervoor aangehouden 0,8, zijnde normaal geconsolideerde kleien (zie hierna volgende tabel);

 $q_{net} = q_t - \sigma_{v0}$ = netto conusweerstand

 $q_t = q_c + (1-a) \cdot \{\beta(u_1 - u_0) + u_0\}$ voor een filter in de conuspunt

 $q_c + (1-a) \cdot u_2$ voor een filter direct achter de conuspunt

 σ_{v0} = de verticale grondspanning; standaard wordt hierbij uitgegaan van een gemiddeld volumiek gewicht van de bodemlagen van 14 kN/m3 en een grondwaterstand op 1 m beneden maaiveld;

a = netto oppervlakteverhoudingscoëfficiënt van de conus i.v.m. de spleet achter de conuspunt;

 u_1 = de gemeten waterdruk bij een filterplaatsing in de punt;

 u_2 = de gemeten waterdruk bij een filterplaatsing achter de punt;

 u_0 = de hydrostatische stijghoogte; standaard wordt hiervoor in de berekening een niveau uitgegaan van 1 m beneden maaiveld.

Voor andere grondsoorten zijn de β-factoren in tabel 3 gegeven.

Tabel 3: β-factor per grondsoort

Grondgedrag	β-factor
Normaal geconsolideerde klei	0,6 - 0,8
Licht overgeconsolideerde klei	0,5 – 0,7
Sterk overgeconsolideerde klei	0,0* - 0,3
Leem, samendrukbaar	0,5 – 0,6
Leem, vast en dilatant gedrag	0,0* - 0,2
Zand, siltig, los gepakt	0,2 - 0,4

Opmerking:

Dissipatietest

Het is ook mogelijk het sondeerproces op een bepaalde diepte tijdelijk te stoppen en de afname van de wateroverspanning (dissipatie) als functie van de tijd te registreren. Daarna kan het sondeerproces worden voortgezet.

In doorlatende gronden geeft de dissipatietest een goed beeld van de heersende hydrostatische waterspanning en daarmee van de stijghoogte. Het betreft slechts een indicatie aangezien de meetnauwkeurigheid beperkt is. Door het uitvoeren van meerdere metingen in een grondlaag en de gemiddelde waarde van de stijghoogte te bepalen kan een beduidend hogere nauwkeurigheid worden behaald. Ervaring leert dat de onnauwkeurigheid circa 0,5 m bedraagt. Voor een meer nauwkeurige bepaling en de optredende fluctuaties zijn peilbuismetingen over een langere waarnemingsperiode nodig, afhankelijk van het doel.

In slecht doorlatende, cohesieve lagen kan met behulp van de dissipatietest een indicatie van de consolidatiecoëfficiënt en daarmee van de verticale (on)doorlatendheid worden verkregen. Hierbij dient de dissipatietest te worden voortgezet totdat de wateroverspanning tenminste met 50 % is afgenomen. In de praktijk komt dat in klei overeen met circa 1/2 uur. Uit berekeningen en kwalitatieve vergelijking van de metingen wordt inzicht verkregen in het consolidatiegedrag van de grond. Voor het vaststellen van de heersende hydrostatische waterspanning in kleilagen is de dissipatietest in de meeste gevallen weinig geschikt, vanwege de benodigde lange aanpassingstijd en de onnauwkeurigheid.

Klassenindeling EN-ISO 22476-1

Voorafgaand aan de uitvoering diende een keuze te worden gemaakt binnen welke kwaliteitsklasse met bijbehorende toelaatbare meetonzekerheid het werk minimaal uitgevoerd moet worden. De klassenindeling heeft voornamelijk betrekking op de nauwkeurigheid van de gemeten parameters.

^{* =} Bij meting van de waterspanning achter de conuspunt worden in bepaalde gevallen negatieve waterspanningen gemeten. Deze waarden geven nauwelijks een indicatie van de doorlatendheid, doch alleen over het materiaalgedrag.

Door invoering van de Eurocode is op Europees niveau de internationale sondeernorm *EN-ISO 22476-1 'Electrical cone and piezocone testing'* ontwikkeld. In de norm *EN-ISO 22476-1* is de nauwkeurigheid van de meetresultaten gekoppeld aan het toepassingsgebied met bijbehorend bodemkenmerken / geschiktheid voor interpretatie en afleiding van bodemparameters. Verder is de meting van de waterspanning genormeerd. In de Europese tabel van sondeerklassen worden de sondeerklassen ingedeeld naar de toepassing van de sondering, zie tabel 4.

Tabel 4: Overzicht toepassingsklassen EN-ISO 22476-1

Toepassing-			Toegestane	Maximum	Geb	pruik
klasse	Test type	Gemeten parameter	minimum nauwkeurigheid ^a	lengte tussen metingen	Grondsoort	Interpretatie
1	TE2	ConusweerstandMantelwrijvingWaterspanningHellingSondeerlengte	35 kPa of 5 % 5 kPa of 10 % 10kPa of 2 % 2° 0,1 m of 1%	20 mm	А	G,H
2	TE1 TE2	ConusweerstandMantelwrijvingWaterspanningHellingSondeerlengte	100 kPa of 5 % 15 kPa of 15 % 25 kPa of 3 % 2° 0,1 m of 1 %	20 mm	A B C D	G, H* G, H G, H G, H
3	TC1 TE2	 Conusweerstand Mantelwrijving Waterspanning ^d Helling Sondeerlengte 	200 kPa of 5 % 25 kPa of 15 % 50 kPa of 5 % 5° 0,2 m of 2 %	50 mm	A B C D	G G, II* G, H G, H
4	TE1	ConusweerstandMantelwrijvingSondeerlengte	500 kPa of 5 % 50 kPa of 20 % 0,2 m of 1 %	50 mm	A B C D	G* G* G* G*

Opmerking:

Uiterst slappe gronden maken soms nog hogere nauwkeurigheden noodzakelijk.

- a De toegestane minimum nauwkeurigheid van de gemeten parameters is de grootste van de twee genoemde. De relatieve nauwkeurigheid geldt voor de gemeten waarde en niet voor het meetbereik.
- b Volgens ISO 14688-2:
 - A homogene gronden bestaande uit zeer slappe tot stijve kleien (en silt) (typische gronden met qc < 3 MPa);
 - B gemengde bodemprofielen met slappe tot stijve kleien (qc ≤ 3 MPa) en matig vaste tot vaste zanden (conusweerstand 5 MPa · qc < 10 MPa);
 - C gemengde bodemprofielen met stijve kleien (conusweerstand 1,5 MPa · qc < 3 MPa) en zeer dichte zanden (qc > 20 MPa);
 - D zeer stijve tot harde kleien (qc \geq 3 MPa) en zeer vaste grove gronden (qc \geq 20 MPa).
- G Vaststelling bodemprofiel en bepaling van grondsoort met een laag niveau van onzekerheid.
 - G* Indicatieve vaststelling bodemprofiel en bepaling van grondsoort met een hoog niveau van onzekerheid.
 - H Interpretatie met betrekking tot ontwerp met een laag niveau van onzekerheid.
 - H* Interpretatie met betrekking tot ontwerp met een hoog niveau van onzekerheid.
- d Waterspanning kan alleen worden gemeten als TE2 wordt toegepast.

Voor projecten, waarbij parameters op basis van Tabel 2.b uit *NEN 9997-1* worden afgeleid, is een hoge nauwkeurigheidsklasse gewenst. Het is echter in een bodemgesteldheid met zowel zeer slappe grondlagen als zeer vaste zandlagen met hoge conusweerstanden niet realistisch om aan de eisen van toepassing klasse 1 voldoen zoals ook blijkt uit de bovenstaande tabel. Het bij Fugro gehanteerde meetsysteem voor sonderen is bijzonder nauwkeurig door toepassing van digitale conussen, strikte kwaliteitscontroles en calibraties. In de praktijk is gebleken dat standaard Fugro sonderingen in de nieuwe norm voor het overgrote deel (>95%) in toepassingsklasse 2 vallen.

Voor sondering in toepassingklasse 1 worden speciale gevoelige conussen met een beperkt meetbereik toegepast. De enige praktische indicatie over de bereikte sondeerklasse is controle van recente kalibraties en 0-puntsverlopen tussen het begin en eind van de sondering.

In de praktijk komt het af en toe voor dat sonderingen worden uitgevoerd, waarbij door de opdrachtgever is aangegeven dat de maaiveldhoogte niet ten opzichte van een vast referentiepeil (NAP) behoeft te worden vastgelegd. Deze sonderingen voldoen derhalve op dit punt niet aan *EN-ISO* 22476-1.

Legenda terreinproeven

Davis	- A Deilleuisen	C J	who are an	
Boringen / Peilbuizen		Sonderingen		
0	Handboring nog niet uitgevoerd	∇	Sondering met plaatselijke	
	Handboring uitgevoerd	_	kleefmeting nog niet uitgevoerd	
Ø	Handboring uitgevoerd met 1 peilbuis	lacktriangle	Sondering met plaatselijke	
Ø	Handboring uitgevoerd met 2		kleefmeting uitgevoerd	
	peilbuizen	\bigvee	Sondering zonder plaatselijke	
\bigcirc	Mechanische boring nog niet		kleefmeting nog niet uitgevoerd	
	uitgevoerd	\blacksquare	Sondering zonder plaatselijke	
	Mechanische boring uitgevoerd		kleefmeting uitgevoerd	
	Mechanische boring uitgevoerd met 1	\bigcirc	Slagsondering uitgevoerd	
	peilbuis	$\mathbf{\Lambda}$	Handsondering uitgevoerd	
	Mechanische boring uitgevoerd met 2	\bigvee	Multigrondwatersondering nog niet	
	peilbuizen		uitgevoerd	
	Mechanische boring uitgevoerd met 3	lacksquare	Multigrondwatersondering	
	peilbuizen		uitgevoerd	
\odot	Boring uitgevoerd door derden	\bigcirc	Sondering met bolconus nog niet	
Ø	Boring uitgevoerd met peilbuis door		uitgevoerd	
	derden	\bigcirc	Sondering met bolconus uitgevoerd	
X	Gedrukte peilbuis (PB) / minifilter (MF)	\emptyset	Waterspanningsmeter nog niet	
	nog niet uitgevoerd		uitgevoerd	
_	Gedrukte peilbuis (PB) / minifilter (MF)		Waterspanningsmeter uitgevoerd	
	uitgevoerd	$\overline{\mathbf{v}}$	Sondering uitgevoerd door derden	
		lacksquare	Sondering met plaatselijke	
Overig	ge symbolen		kleefmeting uitgevoerd door derden	
\boxtimes	Meetpunt	\oplus	Hellingmeterbuis nog niet	
•	Hoogtemaat		uitgevoerd	
		•	Hellingmeterbuis uitgevoerd	
Type s	sonderingen			
D	Diepsondering	Toege	voegde metingen	
HS	Handsondering	KM	Meting van de plaatselijke kleef	
S	Slagsondering	Р	Meting van de waterspanning	
		M	Meting van de magnetische	
			veldsterkte	
		G	Meting van de geleidbaarheid	
		S	Meting van de schuifgolfsnelheid	
			(seismische meting)	
		Т	Meting van de temperatuur	

Peilbuis

